

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET NIKŠIĆ

Master studije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Nevena Čvorović

RAD U CENTRIMA INTERESOVANJA KAO PODSTICAJ U
RAZUMIJEVANJU SADRŽAJA OBLASTI UPOZNAVANJA
PRIRODE I DRUŠTVA

Master rad

Nikšić, 2022. god.

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET NIKŠIĆ

Master studije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje

RAD U CENTRIMA INTERESOVANJA KAO PODSTICAJ U
RAZUMIJEVANJU SADRŽAJA OBLASTI UPOZNAVANJA
PRIRODE I DRUŠTVA

Master rad

Mentor: dr Mirko Đukanović

Kandidat: Nevena Čvorović

Nikšić, novembar 2022.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Nevena Čvorović

Datum i mjesto rođenja: 23. 10. 1998. godine u Nikšiću

Naziv završenog osnovnog studijskog programa: Studijski program za predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Godina diplomiranja: 2020. godina

INFORMACIJE O MASTER RADU:

Naziv master studija: Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Naziv rada: Rad u centrima interesovanja kao podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva

Fakultet na kojem je rad odobren: Filozofski fakultet UCG

UDK, OCJENA I ODBRANA MASTER RADA

Datum prijave master rada: 19. 07. 2022. godine

Datum sjednice Vijeća univerzitetske jedinice na kojoj je prihvaćena tema: 22. 12. 2021. godine

Mentor/ka: dr Mirko Đukanović

Komisija za ocjenu rada: dr Mirko Đukanović, prof. dr Veselin Mićanović, prof. dr Dijana Vučković

Komisija za odbranu rada: dr Mirko Đukanović, prof. dr Veselin Mićanović, prof. dr Dijana Vučković

Lektor: Ljiljana Orbović, doktorand

Datum odbrane:

REZIME

U radu se bavimo aktivnostima u centrima interesovanja kao podsticaju u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Rad se sastoji iz dva dijela: teorijskog i istraživačkog. U teorijskom dijelu rada govori se o osnovnim karakteristikama usvajanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja.

Istraživanje je realizovano na uzorku od 120 vaspitača koji vaspitno-obrazovni rad izvode u predškolskim ustanovama u gradovima Nikšić i Podgorica. Primarni cilj istraživanja je bio da se utvrdi da li rad u centrima interesovanja predstavlja podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

U cilju dobijanja podataka, primijenili smo anketni upitnik za vaspitače, kao i ček listu. Posmatrali smo vaspitno-obrazovne aktivnosti u centrima interesovanja u starijoj vaspitnoj grupi. Dobijeni rezultati pokazuju da djeca radom u centrima interesovanja ispoljavaju motivaciju i angažovanost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Takođe, rezultati pokazuju da se radom u centrima interesovanja podstiče dječija radoznalost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Na temelju dobijenih rezultata, konstatuje se da vaspitači imaju pozitivne iskustvene stavove prema realizaciji raznovrsnih aktivnosti u centrima interesovanja za podsticanje razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Ključne riječi: centri interesovanja, Upoznavanje prirode i društva, razumijevanje

ABSTRAKT

In our work, we deal with activities in centers of interest as an incentive in understanding the content of the field of Getting to know nature and society. The paper consists of two parts: theoretical and research. The theoretical part of the paper discusses the basic characteristics of adopting the content of the field of Getting to know nature and society through interest centers.

In our work, we deal with work in centers of interest as an incentive in understanding the content in the field of Getting to know nature and society. The paper consists of a theoretical and a research part. In the theoretical part of the work, the specifics of adopting the content of the field of learning about nature and society are presented.

The research was carried out on a sample of 120 teachers who carry out educational work in preschool institutions in the cities of Nikšić and Podgorica. The primary goal of the research was to determine whether work in interest centers is an incentive in understanding the content of the field of Getting to know nature and society.

In order to obtain data, we applied a survey questionnaire for educators, as well as a check list. We observed the educational activities in the centers of interest in the older educational group. The obtained results show that working in interest centers, children demonstrate motivation and engagement in understanding the content of the field of Getting to know nature and society. Also, the results show that working in interest centers encourages children's curiosity to understand the contents of the field of Getting to know nature and society.

Based on the obtained results, it can be concluded that educators have positive experiential attitudes towards the implementation of various activities in interest centers to encourage understanding of the content of the field of Getting to know nature and society.

Key words: centers of interest, Getting to know nature and society, understanding

SADRŽAJ

UVOD	5
I TEORIJSKI DIO.....	7
1. SPECIFIČNOSTI OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	7
1.1. Značaj razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta	9
1.2. Ciljevi usvajanja i razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta	12
2. PODSTICANJE RAZUMIJEVANJA OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA KROZ RAD U CENTRIMA INTERESOVANJA 15	
2.1. Umjetnički centar	15
2.2. Manipulativni centar	16
2.3. Govorno-jezički centar.....	17
2.4. Centar za igru uloga	17
2.5. Senzorni centar.....	18
2.6. Konstruktivni centar.....	19
2.7. Fizičke aktivnosti	19
2.8. Muzičke aktivnosti	20
2.9. Primjer iz realizacije sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja.....	20
2.10. Primjeri igara za sticanje saznanja iz sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva	24
3. ULOGA VASPITAČA U REALIZACIJI OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	28
3.1. Planiranje vaspitno-obrazovnih aktivnosti	28
3.2. Realizacija vaspitno-obrazovnih aktivnosti.....	30
II ISTRAŽIVAČKI DIO	33
1.1. Problem i predmet istraživanja.....	33
1.2. Cilj i zadaci istraživanja.....	33
1.3. Istraživačke hipoteze.....	34
1.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja	34
1.5. Uzorak ispitanika	35
2. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA.....	36
2.1. Rezultati dobijeni anketiranjem vaspitača.....	36
2.2. Rezultati dobijeni ček listom	46

ZAKLJUČAK.....	48
LITERATURA.....	50
Prilog 1.....	52
Prilog 2.....	54
Prilog 3.....	55

UVOD

Centri aktivnosti su tematski strukturirani prostori u radnoj sobi koji dozvoljavaju djeci da rade na različite načine, sa ciljem ostvarivanja individualnih i grupnih vidova učenja. Za razliku od vaspitno-obrazovnog procesa u kojem dominira frontalni oblik rada, u vaspitno-obrazovnom procesu organizovanom prema centrima interesovanja ostvaruje se značajno veći nivo suštinski kooperativnog učenja i razvijanje znanja među djecom.

Centri interesovanja sadrže različite materijale koje djeca mogu koristiti na jedinstven i kreativan način. Materijali treba da budu pažljivo odabrani od strane vaspitača, da bi se podstaklo istraživanje i slobodna upotreba, treba da budu pristupačni djeci tako što će stajati na policama, da bi lako mogla da ih koriste (Milić, 2007). U centrima interesovanja djeca uče kroz igru. Za djecu predškolskog uzrasta učenje je igra, a igra učenje, i to ne treba odvajati. Podsticanje djece da se igraju unapređuje prirodni razvoj vještina i kompetencija.

Sve aktivnosti koje se realizuju u predškolskim ustanovama treba da imaju formu igre (Kamenov, 2002). Igra je jedna od osnovnih potreba djeteta, a utkana je u ličnost i način života čovjeka, prožimajući čak i one djelatnosti koje smatramo veoma ozbiljnim. Igra nije produktivna, ne stvara nikakva materijalna dobra neophodna za život, ali je u životu djece i odraslih neophodna (Vigotski, 2005). Savremene teorije igre (Elkonjin, 1981) stavljaju veći naglasak na psihološke aspekte igre i njihov značaj za razvoj djece.

Rad u centrima interesovanja omogućava efikasnije usvajanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Putem razvojno-prilagođenih aktivnosti i igara u centrima interesovanja stvara se podsticajno okruženje za usvajanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Od izuzetnog značaja je da vaspitači prilikom realizacije aktivnosti u centrima interesovanja polaze od dječijih mogućnosti, interesovanja i potreba, kao i od programskih ciljeva za oblast Upoznavanja prirode i društva.

Smatramo da aktivnosti koje se realizuju u okviru centara interesovanja mogu u velikoj mjeri doprinijeti lakšem razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva, pod uslovom da vaspitači ispoljavaju visok stepen inicijative i angažovanosti u ovom kontekstu. Glavna motivacija za rad dolazi iz činjenice da u vaspitno-obrazovnoj praksi predškolskih ustanova postoje velike mogućnosti za podsticanje djece u razumijevanju sadržaja oblasti

Upoznavanja prirode i društva. U centrima interesovanja svakodnevno se realizuju vaspitno-obrazovne aktivnosti, koje imaju za cilj razvijanje različitih sposobnosti kod djece. Proučavaju se dječije aktivnost, posmatraju, razgovara se sa njima, da bi se odabrali sadržaji, materijali, aktivnosti, organizacija i smjer kojim će se ići u podsticanju razvoja i učenja. Na taj način rad u centrima interesovanja se stavlja u funkciju rješavanja problema uočenih proučavanjem onoga što interesuje djecu (Slunjski, 2001). Ovim radom želimo da apostrofiramo značaj rada u centrima interesovanja u procesu podsticanja aktivnosti djece predškolskog uzrasta da na razvojno-prilagođen način razumiju i usvajaju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva.

I TEORIJSKI DIO

1. SPECIFIČNOSTI OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Izučavanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva postavljeno je iz odnosa čovjeka i prirode, iz pozicije izučavanja radi potreba i boljeg života ljudi. Upoznavanje prirode i društva pruža djeci neophodna znanja za snalaženje u okolini u kojoj žive, za njihovu praktičnu aktivnost i orijentaciju.

Na predškolskom uzrastu postoji veliko interesovanje za upoznavanje prirode i društva (Vučinić, 1986). Pod uticajem mašte i emocija, djeca ne vide stvari onakve kakve jesu, već ih opažaju, vide i pamte onakve kakve oni žele da budu (Radonjić, 2010).

Na osnovu stečenog znanja, djeca ovladavaju različitim vještinama i stiču navike koje su značajne za proučavanje prirode. Na ovaj način vaspitno-obrazovni proces ostvaruje značajan pedagoški princip politehnizacije, čiji je glavni cilj da djeca upoznaju primjenu stečenog znanja. Istovremeno, kroz vaspitno-obrazovni rad iz Upoznavanja prirode i društva, stiču se znanja, vještine i sposobnosti zapažanja pojava u živoj i neživoj prirodi. Posebno značajno mjesto Upoznavanje prirode i društva ima u razvijanju spoznaje, a posebno logičkog mišljenja. Izučavanjem sadržaja pružaju se velike mogućnosti za primjenu misaonih operacija: analize, sinteze, dedukcije, upoređivanja, apstrahovanja, uopštavanja, sistematizovanja i rješavanja problema u vaspitno-obrazovnom procesu (Vučinić, 1986).

Oblast sadržaja Upoznavanja prirode i društva kod djece stvara uvjerenje da se svijet može spoznati i da poznavanje zakona prirode omogućava čovjeku da ovlada prirodom i da je mijenja u korist društva (Kamenov, 2002). Djecu treba naučiti da razlikuju biljke i životinje, ovladaju predstavama i praktičnim navikama racionalnog korišćenja prirodnih bogatstava, zaštite prirodu i unapređuju uslove u kojima žive. Stalna posmatranja u prirodi, briga o domaćim životinjama, njegovanje biljaka, učešće u obavljanju različitih poslova oko njegovanja biljaka doprinosi priširivanju vidokruga djece, njegovanju dobrote, osjetljivosti, odgovornosti, ljubavi prema prirodi, težnji da se sazna što više. Preko sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva, djeca otkrivaju nova saznanja, razvijaju svoja opažanja, govor, mišljenje, maštu i

potrebu da doprinose stalnom uljepšavanju.

Dolazeći u dodir sa prirodom, djeca počinju da osjećaju ne samo njenu ljepotu već i posljedice ljudske nebrige. Ona počinju da shvataju da priroda daje ljudima hranu, omogućava im da iz njenih sirovina ljudi proizvode najznačajnije proizvode (Erman, 2017).

Oblast Upoznavanja prirode i društva treba da omogući djeci da na najpodesniji način bogate iskustva, da stiču nove predstave. Dijete, pri upoznavanju stvarnosti, ne ostaje samo na spoljnim osobinama stvari i pojava, već traga i za uzrocima. Ako su djeca u optimalno mogućoj mjeri savladala sadržaje, ako se vaspitno-obrazovnom aktivnošću maksimalno uticalo na formiranje pozitivnih crta ličnosti, onda je i rezultat vaspitno-obrazovne aktivnosti optimalan.

Kvalitetna realizacija sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva podrazumijeva primjenu čitavog kompleksa didaktičko-metodičkih postupaka, usmjerenih na sticanje znanja, vještina i navika kod djece predškolskog uzrasta. Proučavajući stručnu i naučnu literaturu, ali i sagledavajući vaspitno-obrazovni kontekst u predškolskim ustanovama, dolazimo do zaključka da dijete ranog i predškolskog uzrasta uči po modelu (Kamenov, 2002). Shodno tome, vaspitači treba da budu dobri modeli. Trebalo bi još od ranog uzrasta djece promovisati značaj očuvanja životne sredine. Socijalno-situaciona orijentacija ka učenju podrazumijeva da ljudi uče posmatrajući druge. Iz Rusoove teorije prevazići će kognitivističko-razvojni pristup, a Lokovo uvjerenje da su faktori okruženja ključne determinantne ljudskog ponašanja, indukovaće bihejvioralni koncept učenja (Eristi, Akdeniz, 2016).

U cilju postizanja što boljih efekata u izučavanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva sa predškolskom djecom, neophodno je da vaspitači pokažu visok stepen spremnosti za uvođenje inovacija, koje se temelje na aktuelnim dječijim interesovanjima, željama i mogućnostima. Vaspitač je lice koje, pored roditelja, ima mogućnost da učestvuje u vaspitanju i obrazovanju djece predškolskog uzrasta. Samim tim, njemu se daje mogućnost da primjenjuje metode za koje smatra da su najadekvatnije u kontekstu zadovoljavanja i osluškivanja dječijih potreba. Samo zadovoljavanje dječijih interesovanja i nadogradnja njihovog potencijala su dokaz da se u vaspitno-obrazovnim ustanovama aktivnosti realizuju na djeci prilagođen i zanimljiv način (Mićanović, Novović, Maslovarić, 2017). Vaspitaču je data sloboda koja istovremeno predstavlja i mogućnost samoodređenja. „Slobodan“ vaspitač je onaj koji je oslobođen od straha da na samostalan i nezavisan način ostvari svoje pedagoško djelovanje u

vaspitno-obrazovnom radu. U tom kontekstu „stvaralaštvo predstavlja najneposredniji dokaz čovjekove slobode“ (Polić, 2011). Od više faktora zavisi koliko će vaspitači stvaralaštva i kreativnosti pokazati u pogledu buđenja interesovanja djece za realizaciju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Za ostvarivanje kreativne autonomije vaspitača u predškolskom programu, najvažnije su njihove kompetencije i individualna posvećenost poslu. Kreativna autonomija vaspitača odnosi se na njihovo ponašanje koje podrazumijeva njihove kompetencije, odgovornost i kreativnost u profesionalnom djelovanju, kao i sposobnost i spremnost inoviranja i mijenjanja sopstvenog praktičnog postupanja u vaspitno-obrazovnom procesu (Gajić, Perić, 2012).

Ukoliko se ograniči sloboda vaspitača za kreativni pristup u realizaciji vaspitno-obrazovnih aktivnosti, istovremeno se ograničava njegova autonomija, kao i sposobnost kritičkog mišljenja. Sposobnost kritičkog mišljenja u ovom kontekstu podrazumijeva sposobnost vaspitača da se suprotstavi već datim i unaprijed određenim smjernicama u predškolskom programu, što znači autonomiju vaspitača, usmjerenu na njihovom poznavanju konteksta odrastanja djece, dječijih razvojnih karakteristika, kao i uvažavanju različitosti kod djece.

1.1. Značaj razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta

Za učenje u predškolskim ustanovama najefikasniji su centri interesovanja (McLennan, 2011). Centri interesovanja su određena područja u kojima djeca stiču razna znanja i vještine. Djeca usvajaju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode/društva kroz kreiranje, istraživanje i otkrivanje novih ideja. Ona biraju u kom centru za učenje žele da učestvuju i koriste materijale koji su im obezbijeđeni (Pile & Danniels, 2017). Učenje se odvija kada su djeca angažovana i kada aktivno učestvuju (McLennan, 2011). Centri interesovanja omogućavaju djeci da kroz praktične aktivnosti usvajaju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva. Djeca uče kako da rade zajedno, uče kako da poštuju druge i koriste materijale u centrima interesovanja. Oni uče da rješavaju probleme radeći sa drugima. Sva djeca mogu da uče pošto centri interesovanja promovišu diferencijalnu nastavu (Gullo & Hughes, 2011). Dok su djeca u centrima

interesovanja, vaspitač je u mogućnosti da posmatra i bilježi aktivnosti djece. Radna soba u vrtiću treba da bude mjesto u kom bi djeca imala mogućnost da se igraju i uče (Reifel, 2011), te na taj način razumiju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva. Kroz centre interesovanja djeca uče na spontan i prirodan način (Hoskins & Smedley, 2019). Takođe, putem aktivne participacije djeca istražuju i upoznaju svijet oko sebe.

Djeca najbolje uče kada su u mogućnosti da imaju izbor (Montesori, 2001). Dječija interesovanja su ono što ih motiviše da uče. Zbog toga nastavni plan i program vrtića treba da bude usmjeren na dijete. (Bottini et al., 2005). Pijaže navodi da je igra važna za razvoj i učenje djece. On kaže da igra pomaže djeci u njihovim fizičkim, jezičkim, društvenim, emocionalnim i kognitivnim vještinama (Pile, Prioletta, & Poliszczuk, 2018). Ove oblasti se razvijaju dok djeca dobijaju priliku da rade u centrima interesovanja (Bautista et al., 2019). Pijaže je podsticao učenje kroz aktivna iskustva, gdje djeca mogu da koriste konkretne materijale i vršnjачke interakcije (Kinzer et al., 2016). Vigotski navodi da djeca treba da imaju vođenu igru (Pile et al., 2018). Dok djeca rade u centrima interesovanja, vaspitač ih motiviše i podstiče (Schärer, 2017).

Aktivnosti u centrima interesovanja treba da budu razvojno prilagođene i da podstiču društvene, emocionalne i kognitivne vještine djeteta (Pile & Deluca, 2013). Vaspitači kroz igru treba da pomognu djeci da obogate svoja znanja iz oblasti sadržaja Upoznavanja prirode i društva. Učenje zasnovano na igri je identifikovano kao pristup podučavanju, usmjeren na djecu, koji ima neke smjernice za odrasle i ciljeve učenja koje djeca treba da prate (Pile & Danniels, 2017). Prema Pajlu i Denijelsu (2017), ova vrsta učenja u ranim godinama pokazuje da je najefikasnija i da je pozitivno uticala na usvajanje vaspitno-obrazovnih sadržaja. Prema Pileu, DeLuca i Dannielsu (2017), kognitivni razvoj, socijalno-emocionalni razvoj i razvoj samoregulacije su korisni za igru u vrtiću. Budući da djeca uče aktivnim istraživanjem i saradnjom s drugima (Slunjski, 2008), kod organizacije vrtićkog okruženja treba početi od toga da se djetetu omogući učenje na takav, za njega prirodan način. U svim ovim slučajevima vaspitač podstiče djecu na razmišljanje, samostalno rješavanje problema, stvara uslove za istraživanje i donošenje zaključaka, pa i njihovu provjeru i dokumentovanje. U aktivnosti se uključuje prema potrebi, kod djece provocira i razvija misaone procese. Proces traženja rješenja je važniji od rezultata (Slunjski, 2008). Centri aktivnosti treba da budu takvi da podstiču dječiju autonomiju, odnosno sposobnost djeteta da samostalno bira aktivnost i da se u njoj zadrži, s tim da vaspitač

nije stalno prisutan. Zatim centri aktivnosti impliciraju međusobnu saradnju i kvalitetnu interakciju u malim grupama, kao i mogućnost slobodnog kretanja djece i zamjenu aktivnosti. (Budisavljević, 2015). Takođe, treba omogućiti djeci bilježenje uočenih pojava, što je posebno važno u centrima istraživanja. Materijali, odnosno podsticaji kojima se obogaćuju centri aktivnosti, treba da budu takvi da osiguravaju simultano jačanje različitih kompetencija, odnosno više aspekata dječijeg ukupnog razvoja. Kroz aktivnosti u likovnom centru djeca uče o bojama i oblicima, razvijaju pažnju i bogate dječiji rječnik. Centar za umjetnost ima i veoma značajne vaspitne funkcije, počev od bazičnih, kao što su stvaranje radnih navika i odgovornosti (Milić, 2016). U umjetničkom centru aktivnosti djeca razvijaju svoju kreativnost, maštu i stvaralaštvo. U ovom centru najčešće se koriste sljedeći materijali: bojice, flomasteri, vodene boje, tempere. Djeca crtaju, slikaju, režu, lijepe, nanose boje na različite materijale i dr.

U matematičkom centru djeca kroz igrovne aktivnosti razvijaju početne matematičke pojmove. Ove aktivnosti im omogućavaju afirmaciju ličnosti i razvijanje individualnosti. Navedeno se postiže putem djetetove integracije u splet socijalnih odnosa kakvi nastaju u dječijoj zajednici, u kojoj se polazi od činjenice da među djecom postoje razlike (u ukusima, mišljenjima, stavovima, sposobnostima, načinima izražavanja, itd), ali se one ne potiskuju, već njeguju u onoj mjeri u kojoj osmišljavaju, bogate i čine raznovrsnim zajednički život, međusobno se dopunjavajući. Tako se djeca uče toleranciji, poštovanju mišljenja i ukusa drugih i u slučajevima kada se razlikuju od njihovih vršnjaka, gradeći tako sopstvene stavove i vrijednosti, odnosno, prihvatajući i same sebe kada se po nekim osobinama razlikuju od standarda koji se spontano grade u vaspitnoj grupi. Za socijalizaciju su veoma važni kontakti djece sa vršnjacima. Zahvljujući njima, ona stiču nezavisnost i samostalnost, smisao za uzajamnost, solidarnost i pravičnost, odnosno sve osobine neophodne za život u grupi i za saradnju (Kamenov, 2008). U govorno-jezičkom centru nalaze se različite slikovnice. Među njima su one koje su izradili vaspitači sa djecom. Slikovnica je prvo likovno-literarno djelo koje dijete doživljava svojim čulima (Verdonik, 2015). U govornom centru se nalaze materijali za izradu slikovnica kao što su: papiri, makaze, ljepilo, tkanine, flomasteri i slično. Koristeći ove materijale, djeca razvijaju kreativnost i maštu. Konstruktivni centar se sastoji od materijala koje djeca koriste za građenje i konstruisanje, kao što su: kocke različitih veličina i materijala. Djeca u ovom centru grade različite zgrade, kuće, stanove, skloništa za životinje i dr. Konstruktivni

centar podstiče djecu da se razvijaju i uče gradeći strukture. Uče o pojmovima težine i visine, o prepoznavanju oblika, o saradnji, razvijaju koordinaciju oko-ruka i uređuju prostor tako što vraćaju konstruktivni materijal na svoje mjesto (Hansen i saradnici, 2001). Djeca u centru imaju mogućnosti da zajednički tragaju i na taj način iskustveno dođu do novih saznanja. Oni zajedno sa vaspitačem kao partnerom, konstruišu, proširuju, odigravaju i preispituju i sagledavaju iz različitih uglova vlastito znanje o predmetu istraživanja. Dok se kreću, govore, razmišljaju, osjećaju i međusobno djeluju kao da su drugi ljudi na drugim mjestima, djeca u mnoštvu različitih situacija stiču novi pogled na svijet iz različitih perspektiva i razumiju događaje na nov način (Bojović, 2014).

U senzornom centru djeci treba omogućiti da zadovolje svoju prirodnu radoznalost za eksperimentisanjem i istraživanjem. Upravo u takvim istraživačkim igrama, predškolsko dijete je u potpunosti angažovano, što je dragocjeno za njegov razvoj. Kroz senzorne aktivnosti djeca prodiru u svijet odraslih, upoznaju ga i uče kako da ga savladaju. Putem ovih aktivnosti, ona uče kako da se snalaze u novim situacijama, kako da riješe problem. Istraživačke aktivnosti kod djece razvijaju dosjetljivost, oštroumnost, kao i sposobnost donošenja odluka (Pavličević i Tomić, 2013).

1.2. Ciljevi usvajanja i razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta

Osnovni ciljevi razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva su (Kamenov, 1997):

- Poštovanje i ljubav prema svemu živom, prirodi i njenom tvorcu, uz motiv da se ona čuva i unapređuje zbog ljepote, korisnosti i shvatanja svijeta prirode kao povezane cjeline čiji je sastavni dio čovječanstvo i svaki njegov član;
- Poznavanje blaga koja potiču iz prirode (ugalj, naftni izvori, rude, glina, sunčeva energija, kiseonik iz šuma, itd);
- Sistem vrijednosti i stil življenja usklađeni sa shvatanjem čovjeka kao dijela biosfere, ali i posmatrača i procjenjivača sopstvenog ponašanja i njegovih posljedica;

- Shvatanje čovjekovog uticaja na okolinu i zapažanje promjena nastalih u njoj u pozitivnom i negativnom smislu kao rezultat ljudskog djelovanja;
- Shvatanje nekih od najneozbiljnijih posljedica nepromišljenog odnosa čovjeka prema prirodi i njenim zakonitostima;
- Shvatanje značaja „zdravlja” planete za sve ljude, odnosno važnosti prirode i njenog očuvanja za čovjekov opstanak;
- Razumijevanje potrebe harmoničnog odnosa između čovjeka i prirode i svijest da je takav odnos moguće održati samo ukoliko se pojedinačni naponi svih pripadnika čovječanstva sliju u zajedničku akciju;
- Shvatanje uloge pojedinih ekosistema, biljaka i životinja u čovjekovom životu;
- Shvatanje uticaja sredine na rast i razvoj živih bića, kao i promjena u njihovom izgledu i načinu življenja pod uticajem procesa prilagođavanja i evolucije;
- Uviđanje povezanosti ponašanja svakog pojedinca sa onim što se događa u njegovom okruženju kako u ljudskim naseljima tako i u prirodi;
- Svijest o uticaju svih ljudskih aktivnosti na okruženje i sopstvenom mjestu u lancu sveopštih zbivanja, uz osjećanje i shvatanje sebe kao dijela prirode, prirodnog bića na kome se odražava sve što se događa u prirodi;
- Izgrađenost ličnog stava djeteta prema prirodi na osnovu shvatanja da svi njegovi postupci imaju određene posljedice u užoj i široj sredini u kojoj živi;
- Odnos prema prirodi kao vrijednosti po sebi izgrađen na odgovarajućem moralu i naučnim saznanjima;
- Osjećanje odgovornosti za ekološku situaciju u svojoj okolini i kompetencije da se ona mijenja u pozitivnom smislu na osnovu stečenih znanja;
- Interesovanje i pažljiv odnos prema biljkama i životinjama iz neposredne okoline.

Brojne su organizacije i pokreti svoje djelovanje usmjerili na očuvanje naše prirodne okoline. Oni su pokrenuli i obilježavanje svjetskih/međunarodnih dana koji podstiču ekološku osviještenost. Neki od njih su: Dan planete Zemlje – 22. aprila, Svjetski dan voda – 22. marta, Svjetski dan zaštite čovjekove okoline – 5. septembra. Obilježavanje ekoloških datuma je veoma značajno. Vaspitači se uglavnom na nivou aktiva dogovaraju koje će ekološke datume obilježiti

sa djecom, koje će metode koristiti, te koja će se sredstva u tom procesu primjenjivati. Vaspitač može stvaralački pristupati planiranju, organizaciji i realizaciji ekoloških sadržaja. Datumi posvećeni ekologiji pružaju mogućnost vaspitačima da na drugačiji i inovativan način pristupe ekološkim problemima, čime zapravo podstiču razvijanje ekološke svijesti kod djece predškolskog uzrasta. Pripremanje za novu školsku godinu često se naziva još i godišnje, globalno pripremanje ili godišnje planiranje. Vaspitači na početku školske godine izrađuju plan za aktivnosti. Pri godišnjem planiranju treba se poći od prigodnih tema koje se obrađuju u vezi sa važnim ekološkim datumima.

2. PODSTICANJE RAZUMIJEVANJA OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA KROZ RAD U CENTRIMA INTERESOVANJA

Vaspitno-obrazovni rad u praksi predškolskih ustanova realizuje se u centrima interesovanja. Centri interesovanja omogućavaju djeci da, kroz socijalnu interakciju, uče na spontan, prirodan i zanimljiv način.

U okviru ovog poglavlja govori se o podsticanju razumijevanja oblasti sadržaja Upoznavanja prirode i društva u predškolskim ustanovama kroz rad u centrima interesovanja.

2.1. Umjetnički centar

Zbog raznolikosti materijala djeca su u likovnim aktivnostima intenzivno angažovana. Ovaj centar djeci omogućava zabavu, uzbuđenje i zadovoljstvo, kao i nove načine likovnog izražavanja, crtanja na raznovrsnim podlogama, oslikavanje kamena, keramičkih pločica, cigli na betonskoj podlozi, estetsko uređivanje holova, soba, dvorišta vrtića, slikanja na platnu, pravljenje boja od različitih biljaka, istrošenih flomastera (Hansen i saradnici, 2001).

Likovne aktivnosti pružaju velike mogućnosti za sticanje znanja o ekologiji na predškolskom uzrastu. Navedene aktivnosti omogućavaju djeci zabavu, uzbuđenje i zadovoljstvo. One imaju različite svrhe, a najznačajnije su podsticanje dječije kreativnosti, radoznalosti, imaginacije i inicijative. Ukoliko se djeci dopusti vrijeme, ponude mogućnosti i sloboda da eksperimentišu kreativnim materijalom, kao i omogući da individualno otkrivaju i testiraju ideje, kvaliteti koje će dijete razviti pomoći će u stvaranju osnove i postignuća u kasnijim godinama.

Djeca u umjetničkom centru mogu da slikaju i crtaju zanimljive događaje vezane za godišnja doba. Mogu na različite načine, od plastelina ili drugog neoblikovanog taktilno-perceptivnog materijala, da prave razne životinje i sl. Često djeca vještačkim krznom prekrivaju tijelo određene životinje. Takođe, djeca mogu od različitog likovnog materijala praviti skloništa za životinje. Zanimljivo je da djeca od kolaž papira prave modele prevoznih sredstava i slično.

2.2. Manipulativni centar

U procesu realizacije matematičkih sadržaja, pored postojećeg materijala, žetona, slagalica, domina, kockica i drugog, vaspitač sam pravi didaktička sredstva koja se koriste u radu, koristeći materijale iz prirode (drvo, ambalaža i drugo), kao na primjer: pravi slike iz djelova od starih časopisa. Takođe, djeca manipulišu i nižu prirodnim materijalima (kamenčići, plutani čepovi, dugmići i slično). To je pravi primjer kako se djeca mogu igrati i upotrebljavati već iskorišćeni plutani čep.

Kvalitetno predškolsko vaspitanje podrazumijeva korišćenje resursa lokalne sredine. To svakako iziskuje i potrebu za što većom saradnjom roditelja i vrtića i angažovanje roditelja u aktivnostima vrtića, te angažovanje roditelja u korišćenju resursa lokalne zajednice (Ilić, 2010). Roditelji i jesu raspoloženi za različite oblike saradnje sa vaspitačima. I u tom pogledu sa roditeljima se i organizuju različite radionice. Smatramo da bi jedna od zanimljivih radionica sa roditeljima bila izrada materijala za realizaciju matematičkih pojmova. Prije organizacije radionice mogu se obaviti razgovori sa roditeljima, razmijeniti ideje i planirati rad. Sve veća potreba zaštite životne sredine još je jedan razlog za osmišljavanje materijala koje prave vaspitači, roditelji i djeca od recikliranih materijala. Dok koriste reciklirane materijale, djeca stiču znanja o zaštiti prirode. Materijali neophodni za obavljanje aktivnosti moraju biti bezopasni za djecu. Potrebno je da vaspitači i roditelji vode računa o sigurnosti djece kod skupljanja materijala i osmišljavaju aktivnosti sa prikupljenim predmetima. Najbolja mjera opreza je nadzor odrasle osobe.

U manipulativnom centru djeca mogu dobiti slagalice, umetaljke, igre memorije, koje će biti inspirisane sadržajem oblasti Upoznavanja prirode i društva. Od recikliranog materijala mogu se izrađivati različite igračke, koje će se kasnije koristiti u vaspitno-obrazovnim aktivnostima. U ovom centru djeca mogu klasifikovati lišće i cvijeće po boji, veličini i obliku. Na ovaj način integrišu se sadržaji oblasti Upoznavanja prirode i društva sa početnih matematičkim pojmovima.

2.3. Govorno-jezički centar

Kroz različite sadržaje iz oblasti govora i jezika, djeca predškolskog uzrasta mogu sticati znanja i iskustva vezana za ekologiju. Tako, recimo, čitanje pojedinih pjesama ili priča ima značajnu ulogu u proširivanju i obogaćivanju dječijeg rječnika novim pojmovima. Priče i pjesme se uglavnom koriste kao motivacija u uvodnom dijelu aktivnosti.

Neminovno je da postoji visok stepen integrisanosti govorno-jezičkih aktivnosti sa Upoznavanjem prirode i društva, koji najviše dolazi do izražaja čitanjem priča i pjesama iz dječije književnosti u kojima se govori o čuvanju i njegovanju naše Planete, zatim i o biljnom i životinjskom svijetu.

Mnoge pjesme i priče inspirisane su sa sadržajima oblasti Upoznavanja prirode i društva. Poslije metodičke obrade pjesme ili priče, djeca mogu izrađivati slikovnice koje se tiču određenih društvenih zanimanja, godišnjih doba i slično. Na ovaj način djeca, pored usvajanja sadržaja iz oblasti Upoznavanja prirode i društva, razvijaju govorno stvaralaštvo.

2.4. Centar za igru uloga

Djeca predškolskog uzrasta vole da se „pretvaraju“, bilo da se igraju kod kuće ili da dramatizuju omiljenu bajku. Ona se „pretvaraju“ sa ciljem da uče o sebi i svijetu koji ih okružuje. Za razliku od glumaca, djeca se ne pripremaju dugo za igranje svoje uloge, najčešće improvizuju tekst i to je najbitnije, igraju prije svega za sebe, ispoljavajući sopstvene maštarije i težnje, misli i osjećanja koji ih okupiraju u datom trenutku (Kamenov, 2006). Najjednostavnije i najobuhvatnije rečeno, dramski metod (kreativna drama, procesna drama) je oblik učenja kroz dramsko iskustvo i služi se dramskim izrazom. Dramski izraz podrazumijeva svaki oblik izražavanja u koje su stvarni ili izmišljeni događaji, bića, predmeti, pojave i odnosi predstavljeni pomoću odigranih uloga i situacija. Stoga, dramski metod bez sumnje odgovara postavljenim zahtjevima savremenog pristupa vaspitno-obrazovnom procesu jer je prije svega iskustven (Bojović, 2014).

U centru uloga djeca imaju mogućnosti da zajednički tragaju i na taj način iskustveno dođu do novih saznanja. Djeca, zajedno sa vaspitačem kao partnerom, konstruišu, proširuju,

odigravaju, preispituju i sagledavaju iz različitih uglova vlastito znanje o predmetu istraživanja. Dok se kreću, govore, razmišljaju, osjećaju i međusobno djeluju kao da su drugi ljudi na drugim mjestima, djeca u mnoštvu različitih situacija stiču novi pogled na svijet iz različitih perspektiva i razumiju događaje na nov način (Bojović, 2014). U centru uloga djeca mogu da oponašaju određena društvena zanimanja, oponašaju životinje. Primjetno je da djeca vole da se identifikuju sa pojedinim životinjama iz priče ili pjesme.

Za tu priliku mogu se koristiti maske ili kostimi. Sve navedeno doprinosi da djeca predškolskog uzrasta na spontan način usvajaju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva.

2.5. Senzorni centar

Veliki broj djece uživa u osjećaju koji pruža igra sa pijeskom i vodom. U vodi djeca vole da pljuskaju, pune posude i presipaju iz njih, kao i da čine da objekti plove ili da ih potapaju. U aktivnostima sa pijeskom, ona uživaju u kopanju, prosijavanju i zakopavanju. Kombinacija pijeska i vode omogućava da djeca oblikuju, grade i prave tunele.

U radnoj sobi djeci treba dopustiti da istražuju ovaj osjećaj koji pružaju pijesak i voda, pomoću čula dodira, bez mnogo pomagala. Postepeno, igru možemo učiniti složenijom, dodavanjem samo nekoliko predmeta, kao što su posude za mjerenje, žica za mućenje, par lutaka. Starija djeca kojima je poznat osjećaj dodira, mogu koristiti komplikovanije alatke, poput zapašivača od plute, sunđera, sapuna, čamaca i kamenja, da bi istražili ideju plovljenja i potapanja. Svaka radna soba treba da ima sto sa većom posudom, ugrađenom u njega, a koja će biti ispunjena pijeskom i vodom. Ovakav sto se može koristiti u radnoj sobi, ili napolju. Međutim, u najvećoj mjeri će biti korišćen u radnoj sobi.

Sto sa pijeskom i vodom može se koristiti i za držanje drugih materijala koji djeluju na čula, ohrabruju osjećaj dodira i podstiču istraživanje. To su: strugotine, snijeg, opalo lišće, žirevi, parčići drveta i kocke leda. Neke od ovih materijala djeca mogu prikupiti napolju ili ih vaspitač može donijeti iz drvare ili nekog gradilišta. Najveći broj materijala i pomoćnog pribora za igru, koji možemo pridodati stolu sa pijeskom i vodom, se može pronaći u kući, ili ih vaspitač može napraviti sa djecom i članovima porodice.

2.6. Konstruktivni centar

Konstruktivni centar se sastoji od materijala koje djeca koriste za građenje i konstruisanje, kao što su kocke različitih veličina i materijala. Djeca u ovom centru grade različite zgrade, kuće, stanove, skloništa za životinje i dr.

Konstruktivni centar podstiče djecu da se razvijaju i uče gradeći strukture. Uče o pojmovima težine i visine, o prepoznavanju oblika, o saradnji, razvijaju koordinaciju oko-ruka i uređuju prostor tako što vraćaju konstruktivni materijal na svoje mjesto (Hansen i saradnici, 2001).

Aktivnosti u konstruktivnom centru imaju uticaj na razvoj pojedinih domena. Tako se, recimo, govor može unaprijediti imenovanjem različitih struktura, veličina ili oblika grupe predmeta, pričom o tome šta se gradi, razgovorom i planiranjem zajedno sa drugom djecom, pričanjem priča o konstrukciji i sl. Socijalne vještine se razvijaju tokom igre sa konstruktivnim materijalom kada se one koriste sa drugom djecom; ili se posmatra šta drugo dijete radi pa se imitira; kada dijete usaglašava mišljenje sa drugim djetetom; kada zajedno sa drugima planira, gradi ili koristi strukturu (Hansen i saradnici, 2001). Tokom igre sa kockama možemo razvijati sljedeće pojmove: posmatranje, klasifikovanje, mjerenje, brojanje, kreativno i imaginarno mišljenje, logičko mišljenje i sl. (Hansen i saradnici, 2001).

U konstruktivnom centru djeca mogu od konstruktivnog materijala praviti kuće za životinje. Od prirodnih materijala djeca mogu praviti gnijezda za ptice. Razne igre se mogu organizovati u ovom centru, a da budu u korelaciji sa Upoznavanjem prirode i društva.

2.7. Fizičke aktivnosti

Djeci su posebno zanimljive aktivnosti kao što su izvođenje vježbi, oblikovanje tijela u prirodnom okruženju, igre u pješčaniku, igre u dvorištu, uređenje prostora vrtića (sakupljanje smeća, sađenje drveća i cvijeća).

Kroz aktivnosti iz fizičkog vaspitanja olakšava se put prelaska od slobodne igre preko stvaralačke igre, do izvršavanja različitih obrazovnih i vaspitnih zadataka. Dijete u ovim aktivnostima ispoljava svoje osobine i ličnost, a istovremeno izvođenje vježbi, oblikovanje tijela

u prirodnom okruženju, igre u pješčaniku, igre u dvorištu, uređenje prostora vrtića. Zdravo je za djecu da udišu svjež vazduh, osjećaju vrijeme, uživaju u slobodi otvorenog prostora, koriste mišiće na druge načine. Fizičke aktivnosti su odlično sredstvo da se osjećaju bolje.

Sa djecom predškolskog uzrasta mogu se organizovati pokretne igre u kojima će djeca podražavati određena društvena zanimanja (pekar, trgovac, saobraćajac i sl.). U radu sa djecom često se praktikuje pokretna igra „Prolječno kolo”, koja je veoma značajna za sticanje saznanja i iskustava o proljeću, ali i za razvijanje koordinacije pokreta.

2.8. Muzičke aktivnosti

Muzika predstavlja bogat izbor podsticanja dječijeg razvoja. Djeca su prirodni „igrači“ i nije im potrebno da uče formalne korake, ona će izmisliti svoj sopstveni ples da bi izrazila veselje i radost, ukoliko im se za to ponudi prilika (Pantelić, 1998). Igra prstima podstiče dijete na pokret svakog prsta ruke nezavisno i stoga povećava koordinaciju oko-ruka. Spontana igra djeteta i pokret tokom slušanja ili pjevanja podstiče razvoj koordinacije. Muzičke instrumente možemo napraviti od prirodnog i recikliranog materijala kao što su: prazne plastične posude sa poklopcem, konzerve od soka, trake, pirinač, dugmići, kutije, cijevi, žice, kocke, šmirgl papir, plastične flaše, kese, tj. sve što može proizvesti zvuk. Pojedine muzičke instrumente mogu izraditi vaspitači i djeca. Tako, recimo, djeca mogu u paru ili u grupi praviti zvečke koje se mogu upotrijebiti kao instrumenti. Aktivnosti u kojima su djeca uključena u proces pravljenja zvečki su veoma značajne za njihov socijalni razvoj.

2.9. Primjer iz realizacije sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja

Evidentno je da je period predškolskog uzrasta vrlo specifičan, između ostalog i po svojim psihološko-pedagoškim osobenostima. Dječija pažnja i koncentracija su kratkotrajne, tako nam se čini opravdanim multidisciplinarno pristupiti realizaciji sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

U nastavku rada, navodimo primjer realizacije ekoloških aktivnosti po centrima interesovanja.

U frontalnom dijelu aktivnosti, djeci smo kazivali priču „Žabar Kreka i reciklaža”.

Slika br. 1 i slika br. 2 Frontalni dio aktivnosti – kazivanje priče „Žabar Kreka i reciklaža”

Djeca su sa pažnjom slušala kazivanje priče. Nakon kazivanja priče, razgovarali smo sa djecom o značaju recikliranja. Kazivala su svoja mišljenja, ideje i iskustva vezana za recikliranje. Djeca su pokazala visok stepen interesovanja za ovu priču. Na njihovim licima primijetilo se vedro raspoloženje.

Aktivnosti smo nastavili radom po centrima interesovanja.

Konstruktivni centar

Cilj: Razvijaju maštu i na kreativan način ostvaruju i nadograđuju svoje zamisli

Aktivnost: Djeca grade reciklažni centar

Sredstva: Kocke

Metode: Objašnjenja, razgovora

Slika br. 3 i slika br. 4 Djeca grade reciklažni centar

Manipulativni centar

Cilj: Razvijaju logičko mišljenje i razmišljanje

Aktivnost: Djeca igraju društvenu igru „Reciklaža”

Sredstva: Modeli časa, flaša i ostalih reciklažnih materijala različitih boja, kutije

Metode: Objašnjenja, igre, pričanja

Slika br. 5 Djeca igraju društvenu igru „Reciklaža”

Centar uloga

Cilj: Razvijaju i ohrabruju verbalno i neverbalno izražavanje osjećanja

Aktivnost: Djeca izvode dramatizaciju priče „Žabar Kreka i reciklaža”

Sredstva: Model žabara Kreke, kao i ostali propratni materijali

Metode: Demonstrativna, dijaloška, igre, pričanja

Slika br. 6 i slika br. 7 Djeca izvode dramatizaciju priče „Žabar Kreka i reciklaža”

Umjetnički centar

Cilj: Razvijaju finu motoriku i maštu

Aktivnost: Djeca ilustruju priču „Žabar Kreka i reciklaža”

Sredstva: Papir i flomasteri

Metode: Ilustrativna, objašnjenja, igre

Slika br. 8, slika br. 9 i slika br. 10 Djeca ilustruju priču „Žabar Kreka i reciklaža”

Jezički centar

Cilj: Razvijaju ekološku svijest samostalnim smišljanjem eko-poruka

Aktivnost: Dječiji iskazi o važnosti očuvanja prirode

Metode: Pričanja, dijaloška

Еко-poruke djece

„Не бацајте смеће“

Миа

„Рециклирајте своје смеће“

Елена

„Чувајмо нашу околину“

Дијана

„Да буде све чисто“

Николај

Fizičke aktivnosti

Cilj: Djeca razvijaju finu motoriku, preciznost i koordinaciju oko-ruka

Aktivnost: Djeca sakupljaju svoju ambalažu i nose na reciklažu

Sredstva: Ambalaže, kante za ambalažu

Metode: Objašnjenja, pričanja, igre

Slika br. 11 Djeca sakupljaju svoju ambalažu i nose na reciklažu

2.10. Primjeri igara za sticanje saznanja iz sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva

Igra je osnovna metoda rada sa djecom predškolskog uzrasta (Kamenov, 2002). U nastavku navodimo primjere igara za realizaciju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Primjer 1. Živo i neživo

Odštampano deset kartica sa slikama koje predstavljaju žive elemente i deset kartica koje predstavljaju nežive elemente, kao i dvije etikete sa natpisima „živo“ i „neživo“. Ovu aktivnost započinjemo razgovorom sa djetetom o onome što čini razliku između živog i neživog. Ono što je živo, rađa se, raste i umire. Ono što je živo hrani se, diše i može da se reprodukuje. Možemo da potražimo oko sebe žive i nežive stvari. Nakon toga pokazujemo djetetu kako da razvrsta kartice, najprije stavljajući dvije etikete sa nazivima navrh prostirke. Ispod toga razvrstavamo kartice. Dijete će kasnije samostalno moći ovo da radi i da ispravlja sebe pomoću kontrolnog lista na kom je navedena ova klasifikacija (ili uz pomoć simbola na poleđini kartica).

Slika br. 12 Igra za „Živo i neživo“

Primjer 2. Životinjsko i biljno carstvo

Ovo je druga etapa klasifikacije. Odštampaćemo deset kartica koje predstavljaju biljke, deset kartica sa životinjama i dvije etikete sa natpisima: „biljke“ i „životinje“. Sve ovo držimo u jednoj kutiji. Počinjemo kratkim razgovorom sa djetetom da bismo ga podstakli da ramišlja o ovoj temi i da bi nam reklo ono što o tome zna. Koja je razlika između neke biljke i neke životinje? Posmatramo oko sebe: biljke, mačka ili zlatna ribica... Djetetu će razlika, sasvim sigurno, biti očigledna dok bude to gledalo. Zatim vadimo kartice. Stavljamo dvije etikete sa nazivima navrh prostirke i razvrstavamo kartice zajedno sa djetetom. Da bi dijete moglo sebe da kontroliše dok bude samo radilo ovu aktivnost, pripremamo kontrolni (ili simbole na poledini kartica). (Erman, 2017).

Primjer 3. Ko sam ja?

Kao prateći dio otkrivanja životinja pišemo kratke zagonetke, da bi dijete moglo da uči na način koji mu je zabavan. Pišemo tekst od nekoliko redova sa najvažnijim informacijama o karakteristikama te životinje (mjesto na kom živi, šta jede, kako izgleda...), ne spominjući njeno ime. Ovaj tekst treba da bude povezan sa onim što dijete zna. Može da bude veoma jednostavan, ali i mnogo složeniji. Dok čitamo zagonetku, dijete sluša u tišini, čak i onda kada misli da zna. Ovo ga podstiče da ostane koncentrisano i da usmjerava pažnju na pojedinosti teksta. Na kraju dijete daje odgovor i mi mu pokazujemo slike o kojoj je riječ. Kada se radi o djetetu koje umije

da čita, pripremamo kartice sa kratkim definicijama koje mu čitamo, a tačan odgovor nalazi se na poledini kartice (Erman, 2017).

Primjer 4. Slagalice za zoologiju

Ove četiri slagalice: konj, kornjača, ptica, riba omogućavaju djetetu da identifikuje glavne djelove tijela životinja. One se predstavljaju djetetu na jednostavan način, tako što mu se najprije pokazuje kako da ih uhvati za čiodu i pažljivo stavlja pored rama slagalice, tako da se djelovi ne dodiruju. Dijete slobodno manipulise djelovima slagalice, u ramu ili izvan njega. U prvoj fazi ne govorimo djetetu nazive različitih djelova jer ćemo to uraditi kada budemo koristili nomenklaturne kartice iz zoologije i dijete će moći ponovo da složi slagalicu i stavi njene djelove na neku dasku sa označenim djelovima. Dijete može da koristi ove slagalice da bi na osnovu njih pravilo kolaže ili crteže.

Slika br. 13 Slagalica za zoologiju

Primjer 5. Tragovi životinja

Šta se dešava kada hodamo po mokrom pijesku ili vlažnoj zemlji? Ostavljamo otiske svojih stopala – tragove isto kao što to čine životinje u prirodi. Možemo otići u šetnju da potražimo životinjske tragove kada pada snijeg. Ako imamo mačku, posmatramo njene šape, jastučiće i kandže na njima i poredimo ih sa tragovima koje ostavlja nakon što je hodala po vodi. Zatim pripremamo za dijete poslužavnik sa figuricama životinja urađenim veoma realistično, braon plastelin, malu oklagiju i podmetač. Pokazujemo djetetu kako da „razvuče“ plastelin,

uzme jednu životinju i blago pritisne njome po plastelinu da bi se napravili njeni tragovi. Ako su figurice životinja dobro urađene, dijete će moći da vidi detalje, da izbroji koliko svaka životinja ima prstiju. Nakon što je samostalno eksperimentisalo, možemo ga pitati da li želi da razvrsta životinje na one koje imaju prste, one koje imaju papke i one kojima se tragovi prednjih i zadnjih šapa razlikuju. Takođe, tokom razgovora upoznajemo dijete sa odgovarajućim terminima i produbljujemo njegova zapažanja. Nakon toga, pripremamo kartice sa asocijacijama: fotografije životinja i crteže njihovih tragova. Ako smo vješti, možemo napraviti male pečate od gume na kojima dijete može izgravirati otiske. Pomoću njih dijete može da napravi pečat traga pored slike životinje u jednoj knjižici.

Slika 14 Tragovi životinja

Dijete instinktivno privlače živa bića. Ono voli da ih posmatra i da se brine o njima. Ovako se kod djeteta razvija pažnja i briga prema njima. Prateći djetetovu radoznalost u vezi sa životom oko njega, možemo mu dati konkretne informacije koje obogaćuju njegovo znanje o živom svijetu. Dijete voli da razumije život u kojem učestvuje.

Navedeni primjeri igara nam pokazuju da djeca predškolskog uzrasta mogu na različite načine usvajati sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva. Pored usvajanja prethodno navedenih sadržaja, djeca kroz igre prikazane u okviru ovog dijela rada imaju pozitivnu ulogu u razvijanju fine motorike, radoznalosti, taktilne percepcije i mnogih drugih sposobnosti.

3. ULOGA VASPITAČA U REALIZACIJI OBLASTI SADRŽAJA UPOZNAVANJA PRIRODE I DRUŠTVA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Uloga vaspitača je orijentisana na dijete i njegove razvojne potencijale, saradnju sa roditeljima i svim onim akterima koji na neposredan način mogu učiniti vaspitno-obrazovnu praksu efikasnijom i prilagođenijoj djeci. Vaspitač se prepoznaje kao stručno-metodički kompetentna osoba, koja kreira i istražuje vaspitno-obrazovnu praksu i stvara povoljnu pedagošku klimu za razvoj stvaralačkih sposobnosti djece. Konceptija kurikuluma omogućava samim nastavnicima da sami biraju adekvatne sadržaje i metode rada u skladu sa cjelokupnim kontekstom u kojem se odvija proces obrazovanja, što predstavlja mogućnost da kreativnost, sposobnost i stručnost nastavnika dođu do izražaja (Sučević, Sakač, Bulatović, 2012).

Vaspitno-obrazovni sadržaji potiču od ideja djece koje vaspitači podstiču, podržavaju i pomažu u njihovom ostvarivanju. U tom kontekstu, značajno je sastavljanje grupa djece kao zajednica koje imaju neka zajednička interesovanja, u kojima će se razvijati recipročni odnos povjerenja i saradnje i koje će djelovati zajedno sa vaspitačem (Previšić, 2007).

3.1. Planiranje vaspitno-obrazovnih aktivnosti

Planiranje usvajanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja mora imati jasan cilj i sadržaj, a takođe dobro preciziranu i povezanu dinamiku rada. Vaspitač predviđa metode i postupke u skladu sa sadržajem koji se obrađuje, specifičnostima dječijeg uzrasta, i u skladu sa vaspitno-obrazovnim ciljevima koje treba tim aktivnostima ostvariti.

Plan aktivnosti podrazumijeva: broj aktivnosti, teme aktivnosti, cilj aktivnosti, didaktički materijal, organizaciju aktivnosti i proces aktivnosti (metode i postupci, principijelni zahtjevi). Što se tiče organizacije vaspitno-obrazovnog sadržaja, vaspitač treba da predvidi vrijeme i mjesto gdje će se izvoditi igra, formu organizovanja djece, prostoriju sa dovoljno svježeg vazduha, dobro osvijetljenu i sa prostorom za manuelne aktivnosti (Mitrović, 1986).

Glavnu ulogu u pripremanju i rukovođenju vaspitno-obrazovnih aktivnosti ima vaspitač. Prije svega, on treba da zainteresuje djecu za aktivnost. S tim ciljem koristi se sljedećim postupcima: neposredno najavljuje temu, pokazuje modele objekata u interesantnoj formi, otkriva njihovo značenje, razvrstava ih, ističe njihov značaj, postavlja pitanje i traži kratke odgovore.

Drugi značajan momenat aktivnosti na Upoznavanju prirode i društva je postavljanje zadatka koji djeca treba da ispune. U tom smislu, najčešće putem razgovora, vaspitač orijentiše djecu na zadatak. Realizaciji zadataka doprinosi odgovarajući, dobro odabrani materijal, koji se djeci demonstrira. Zadatak treba da bude pristupačan djeci i zanimljiv, ali isto tako treba da pretpostavlja i dječiji napor. Karakter zadatka zavisi od vrste, odnosno sadržaja didaktičke igre. U igrama čiji je sadržaj modelovanje i izrezivanje, zadatak je usmjeren na podsticanje dječijeg stvaralaštva.

Interesovanja djece predškolskog uzrasta su veoma šarolika po tematici, dubini, trajanju, motivaciji. Vaspitno-obrazovna praksa govori da je iz generacije u generaciju zastupljenost pojedinih tema velika, da ih djeca rado prihvataju i to su takozvane „životne teme“. Cilj vaspitno-obrazovnog rada jeste da se takve teme pronađu, što više koriste i na taj način kod djece izazovu zainteresovanost, saznanje, samopouzdanje. Tematsko planiranje je interaktivni proces u kojem se polazi od potreba i interesovanja djece i roditelja (Pavličević i Tomić, 2013).

Prilikom planiranja vaspitno-obrazovnog rada, vaspitači treba da pored ostalih poštuju princip individualizacije. Individualizovan rad usaglašava razvojni nivo, potencijale i potrebe svakog djeteta, sa razumijevanjem i planiranjem vaspitača. Kada se to dogodi, djeca imaju pozitivan odnos prema sebi, stiču osjećaj kompetencije i samopoštovanja. Ona su u stanju da se suoče sa novim izazovima. Planiranjem fleksibilnih i interesantnih aktivnosti, kao i pažljivim posmatranjem djece tokom odvijanja aktivnosti, vaspitač može promijeniti već korišćene novim materijalima, kao i izmijeniti i same aktivnosti, ukoliko se pokaže potrebno. Najveći broj aktivnosti se odvija u malim grupama, kako bi se princip individualizacije u što većoj mjeri primjenjivao u vaspitno-obrazovnom radu.

Dnevni plan rada će obuhvatati vrijeme za dječije aktivnosti, organizovanje u malim grupama i uz pomoć vaspitača koji će voditi aktivnost, kao i za dječije aktivnosti koje se odvijaju bez vođstva. Takođe će se planirati vrijeme da djeca izaberu aktivnosti. Ovaj proces će im

omogućiti da uče kako da prave izbore i razvijaju svoja sopstvena interesovanja i vještine. Biranje, učenje da se bude radoznao i sposoban za rješavanje problema, komuniciranje sa drugima i djelovanje u skladu sa individualno postavljenim ciljevima jesu programski aspekti na čijoj se realizaciji insistira.

3.2. Realizacija vaspitno-obrazovnih aktivnosti

Otkrivanje i upoznavanje živog svijeta može se realizovati kroz aktivnosti posmatranja i eksperimentisanja, poređenje onoga što je uočeno sa njegovim predstavnicima i uopštavanja uočenog, kao i poređenja između živog i neživog svijeta po njihovim osnovnim karakteristikama (Kamenov, 1999).

Sa djecom predškolskog uzrasta mogu se upoznati predstavnici najvažnijih kategorija živog svijeta, po opštim i posebnim karakteristikama (međusobnim sličnostima i razlikama). Vaspitno-obrazovna praksa pokazuje da djeca predškolskog uzrasta poseban stepen interesovanja pokazuju za klasifikovanje biljaka i životinja po spoljašnjim i nekim bitnim svojstvima.

U radu sa djecom predškolskog uzrasta mogu se organizovati aktivnosti u kojima će ona imati priliku da uočavaju i tumače prirodne pojave i njihove uticaje na živi svijet, posebno one koje su povezane sa godišnjim dobima i klimatskim pojavama (vremenske prilike, šta se događa sa drvećem, cvijećem i drugim biljkama, sa životinjama, pticama, insektima, rad ljudi i njihovo stvaranje o zaštiti prirode, posebno šta djeca mogu da učine korisno za svoju okolinu).

Sa djecom predškolskog uzrasta mogu se realizovati i sljedeće aktivnosti:

- Posmatranje kratkotrajnijih i dugotrajnijih procesa i promjena koje se odigravaju u živom svijetu, njihovo praćenje i bilježenje (crtežima i simbolima) uz uočavanje faza i ciklusa i pokušaji da se u njima uoče pravilnosti i zakonitosti i utvrdi uzročno-posljedična povezanost.
- Posmatranje predstavnika živog svijeta u njihovoj prirodnoj sredini i uočavanje onih karakteristika njihovog izgleda i ponašanja koje se mogu povezati sa njihovim prilagođavanjem sredinskim uslovima u kojima žive.
- Posmatranje predstavnika živog svijeta u specijalnim kutcima i gajeći ih, uz njihovo poređenje kako bi se postepeno razlikovalo ono što je za njih opšte od nebitnog i

sporadičnog (na primjer, svim biljkama prija svjetlost i voda, sve rastu iz sjemena, ali su različite: boja cvjetova, izgled lišća, veličina itd).

- Posmatranje predstavnika živog svijeta u njihovim životnim zajednicama i otkrivanje načina na koje su uzajamno povezani (na koje uzajamno uslovljavaju opstanak).
- Upoznavanje građe važnijih organa kod biljaka i životinja (posmatranjem u toku funkcionisanja, izdvojenih – na primjer, u kuhinji, uz pomoć funkcionalnih modela, shema i slično) i traganje za objašnjenjima njihovog izgleda u načinu njihovog življenja.
- Skupljanje uzoraka iz prirode (lišća, cvijeća, plodova, kamenčića, grančica, perja od ptica), njihovo sređivanje po dogovorenim kriterijumima i čuvanje kao zbirke (Kamenov, 1999).

U radu sa djecom predškolskog uzrasta mogu se primjenjivati sljedeće aktivnosti u procesu sticanja znanja i iskustava o svijetu životinja:

- Posmatranje životinja u njihovom ambijentu, koje žive u grumenu zemlje (staviti ih u lijevak u teglu iznad koje se uključi sijalica), u dvorištu (mrava, pauka, leptira, laste i dr), u polju i šumi (njihovo prepoznavanje po glasovima, tragovima, karakterističnom izgledu).
- Posmatranje životinja u kutku prirode, akvarijumu, terarijumu, kako izgledaju, koji su im djelovi tijela, karakteristični oblici ponašanja – kako se hrane, kreću, odmaraju, čime su pokriveni i dr.
- Uočavanje uslova koji su potrebni predstavnicima pojedinih životinja za život (na primjer, ribama u akvarijumu – voda odgovarajuće temperature, posebna hrana, biljke i dr), koji im pogoduju i ne pogoduju, kao i sličnosti i razlike koje u tom pogledu postoje među njima.
- Uočavanje specifičnosti u ponašanju nekih životinja, kako izgledaju, grade gnijezda, pripremaju se za zimu, potom, načina na koji zec trči, kako roda stoji na jednoj nozi, kako patka traži hranu u mulju, kako kokoška poziva piliće k sebi kada naiđe na hranu i sl.

- Uočavanje zavisnosti između morfologije pojedinih životinja i načina njihovog života, kao i povezivanje određenih oblika njihovog ponašanja sa njihovom adaptivnom suštinom.
- Posmatranje karakterističnih etapa u životu pojedinih predstavnika svijeta životinja i njihovo međusobno poređenje u tom pogledu.
- Posmatranje kako se pojedine životinje staraju o svojim mladuncima i pravljenje paralela u načinima rađanja i njegovanja mladunaca između pojedinih predstavnika opštijih kategorija životinjskog svijeta.
- Detaljnije upoznavanje životinja koje djeca češće sreću i koje su po nekim svojim karakteristikama posebno zanimljive.
- Uočavanje razlike između domaćih i divljih životinja i upoznavanje njihovih opštih karakteristika i specifičnosti.
- Posmatranje čovjekovog staranja o domaćim životinjama i uočavanje koristi koje ima od njih.
- Praktična primjena stečenih znanja o životinjama za njihovu njegu i zaštitu, odnosno staranje o pojedinim vrstama kućnih ljubimaca i zaštita ugroženih životinja (Kamenov, 1999).

Mogu se primijeniti razvojno prilagođene aktivnosti, koje su utemeljene na poznavanju dječijeg razvoja, u razumijevanju da djeca rastu i napreduju prolazeći kroz razvojne stadijume, a da su u isto vrijeme jedinstvena i individualna bića. Stoga, vaspitački tim mora poznavati karakteristike opšteg dječijeg rasta i razvoja, da bi mogli da obezbijede kvalitetan materijal za učenje i aktivnosti. Vaspitač mora da osjeti i uoči razlike u vještinama i interesovanjima kod djece istog uzrasta. Razvojno prilagođen program je oblikovan tako da pomogne djeci u iznalaženju odgovora na pitanja koja sebi postavljaju. Kada dijete postavi pitanje, uključeni su automatski njegovo interesovanje, motivacija i pažnja. Uloga vaspitača je da iznađe načine da odgovori na dječije pitanje, tako da dijete bude zadovoljno, a bez pojednostavljivanja samog pitanja ili preopterećivanja djeteta novim informacijama.

II ISTRAŽIVAČKI DIO

1.1. Problem i predmet istraživanja

Rad u centrima interesovanja podstiče kod djece razvijanje kreativnosti, mašte, sposobnosti rješavanja problemskih situacija (Hansen i saradnici, 2001). U centrima interesovanja djeca kroz međusobnu interakciju i komunikaciju razumiju i usvajaju sadržaje Upoznavanja prirode i društva. Veoma je važno obezbijediti bogatu i podsticajnu sredinu za rad u centrima interesovanja za razumijevanje sadržaja Upoznavanja prirode i društva. Izbor i primjena didaktičkih i drugih materijala treba da bude u balansu sa dječijim interesovanjima i radoznavnošću (Slunjski, 2012).

Problem istraživanja predstavlja uticaj rada u centrima interesovanja, s ciljem podsticanja razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta.

1.2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj našeg istraživanja glasi: Utvrditi da li rad u centrima interesovanja predstavlja podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Na osnovu postavljenog cilja, istraživačke zadatke smo definisali na sljedeći način:

- Utvrditi da li djeca radom u centrima interesovanja ispoljavaju motivaciju i angažovanost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- Utvrditi da li vaspitači u okviru centara interesovanja realizuju raznovrsne aktivnosti s ciljem podsticanja razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta.
- Utvrditi da li se radom u centrima interesovanja podstiče dječija radoznalost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- Utvrditi iskustvene stavove vaspitača prema značaju rada u centrima interesovanja za podsticanje razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

1.3. Istraživačke hipoteze

Na osnovu cilja istraživanja, glavnu hipotezu možemo definisati na sljedeći način:

- Pretpostavlja se da rad u centrima interesovanja predstavlja podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Shodno istraživačkim zadacima, sporedne hipoteze glase:

- Pretpostavlja se da djeca radom u centrima interesovanja ispoljavaju motivaciju i angažovanost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- Pretpostavlja se da se u okviru centara interesovanja realizuju raznovrsne aktivnosti u funkciji podsticanja razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta.
- Pretpostavlja se da se radom u centrima interesovanja podstiče dječija radoznalost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- Pretpostavlja se da vaspitači imaju pozitivne iskustvene stavove prema realizaciji raznovrsnih aktivnosti u centrima interesovanja za podsticanje razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

1.4. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

U našem istraživanju primijenili smo metodu teorijske analize u kontekstu ukazivanja na značaj rada u centrima interesovanja za podsticanje razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva. Takođe, u radu smo koristili metodu teorijske analize u svim tematskim cjelinama.

Primijenili smo anketni upitnik za vaspitače i ček listu. Pitanja u anketnom upitniku bila su zatvorenog, kombinovanog i otvorenog tipa. U dogovoru sa vaspitačima, planirali smo realizaciju aktivnosti iz sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva, i to u skladu sa tematskim planom. Aktivnosti djece u centrima interesovanja smo snimali i pratiti njihove reakcije.

1.5. Uzorak ispitanika

Istraživanje je realizovano na uzorku od 120 vaspitača iz centralne regije Crne Gore. Struktura uzorka je prikazana u tabeli 1.

Opština	Naziv predškolske ustanove	Broj vaspitača
Podgorica	JPU „Đina Vrbica”	40
Podgorica	JPU „Ljubica Popović”	40
Nikšić	JPU „Dragan Kovačević”	40
Ukupno	3	120

2. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

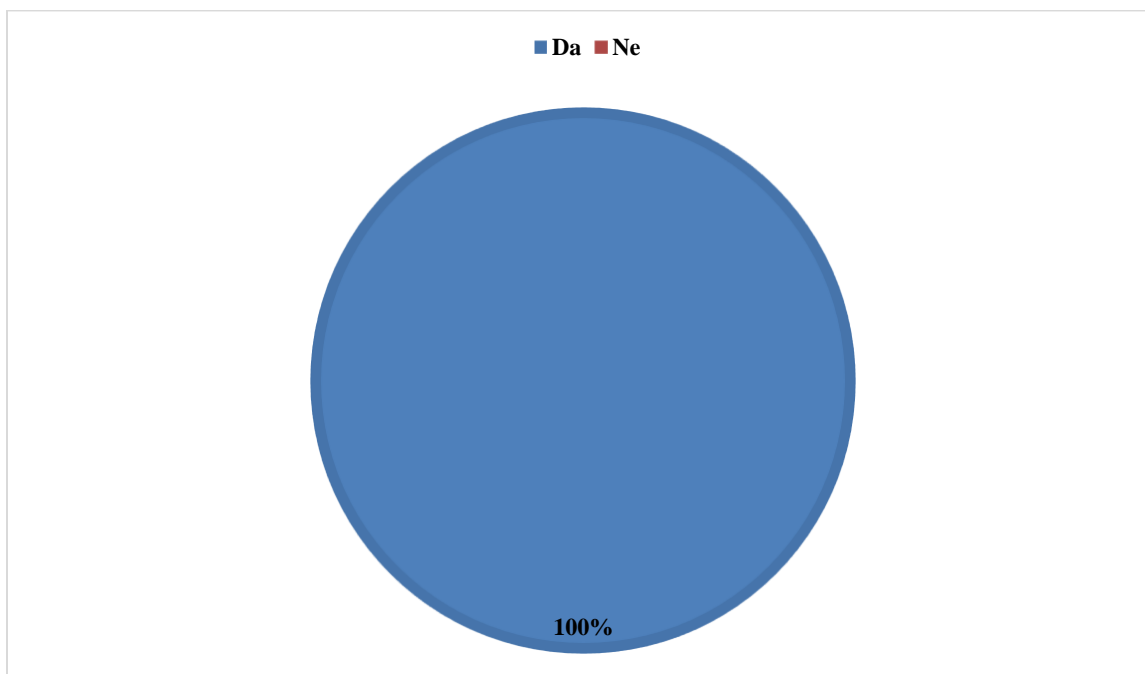
2.1. Rezultati dobijeni anketiranjem vaspitača

Da li realizujete aktivnosti iz sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

Tabela 2

Odgovori	Broj vaspitača	%
Da	120	100
Ne	0	0

Grafikon 1

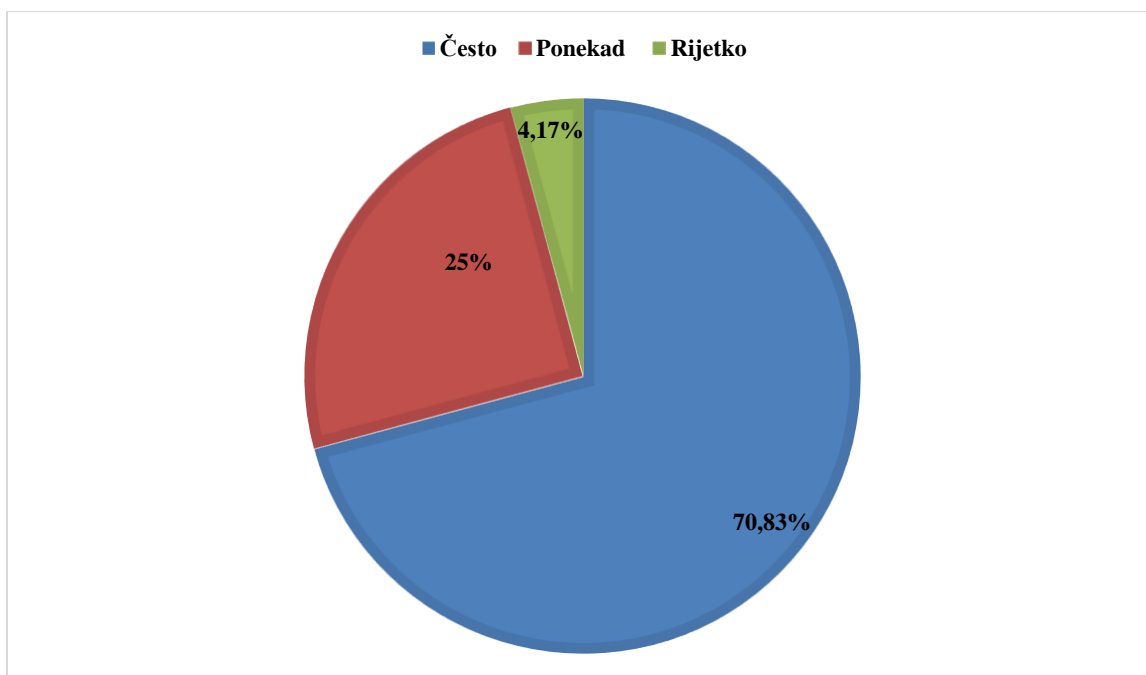
Svi anketirani vaspitači sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva realizuju kroz centre interesovanja. Ovakav rezultat je očekivan, imajući na umu činjenicu da je u crnogorskom predškolskom kontekstu zastupljen rad u centrima interesovanja.

- ✓ Koliko često aktivnosti iz Upoznavanja prirode i društva realizujete kroz centre interesovanja?

Tabela 3

Odgovori	Broj vaspitača	%
Često	85	70,83
Ponekad	30	25
Rijetko	5	4,17

Grafikon 2

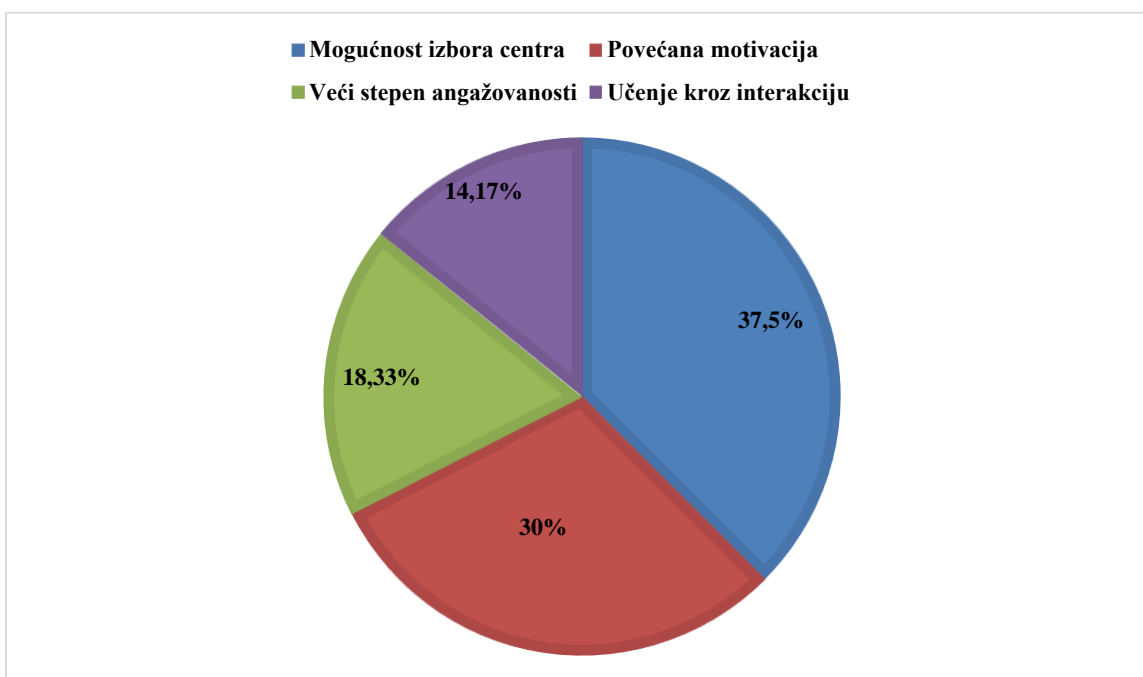
Dobijeni rezultati pokazuju da najveći broj anketiranih vaspitača (70,83%) često realizuje aktivnosti iz oblasti sadržaja Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja. Temeljno načelo od kojeg treba da pođe organizacija aktivnosti po centrima interesovanja je aktivnost djeteta. Potreba za aktivnom djelatnošću je prava priroda djeteta predškolskog uzrasta i kroz taj aktivitet dijete savladava program vaspitno-obrazovnog rada. Sadržaji vaspitno-obrazovnog rada u kojima se ostvaruju ciljevi i zadaci, a istovremeno odgovaraju psihofizičkim mogućnostima i potrebama djece jesu: igra i učenje, a sprovode se kroz organizovane i usmjerene aktivnosti po centrima interesovanja.

- ✓ Zbog čega je značajno aktivnosti iz Upoznavanja prirode i društva realizovati kroz centre interesovanja?

Tabela 4

Odgovori	Broj vaspitača	%
Mogućnost izbora centra	45	37,5
Povećana motivacija	36	30
Veći stepen angažovanosti	22	18,33
Učenje kroz interakciju	17	14,17

Grafikon 3

Iz više razloga je značajno aktivnosti iz Upoznavanja prirode i društva realizovati po centrima interesovanja. Djeca imaju mogućnost da izaberu centar svojih interesovanja u skladu sa trenutnim potrebama i željama. Smatramo da razumijevanje individualnih interesovanja i sposobnosti djeteta predstavlja kamen temeljac efikasnog vaspitno-obrazovnog rada u vrtiću. Neophodno je da vaspitači kreiraju aktivnosti i klimu u radnoj sobi na takav način da se svako dijete osjeća uspješnim, a da je pri tom suočeno sa izazovima. Da bi kreirao ovakav način rada u radnoj sobi, vaspitač mora dobro poznavati dimenzije individualnosti svakog djeteta u vaspitnoj grupi. Aktivnosti u centrima interesovanja podstiču socijalnu interakciju između djece. Djeca se

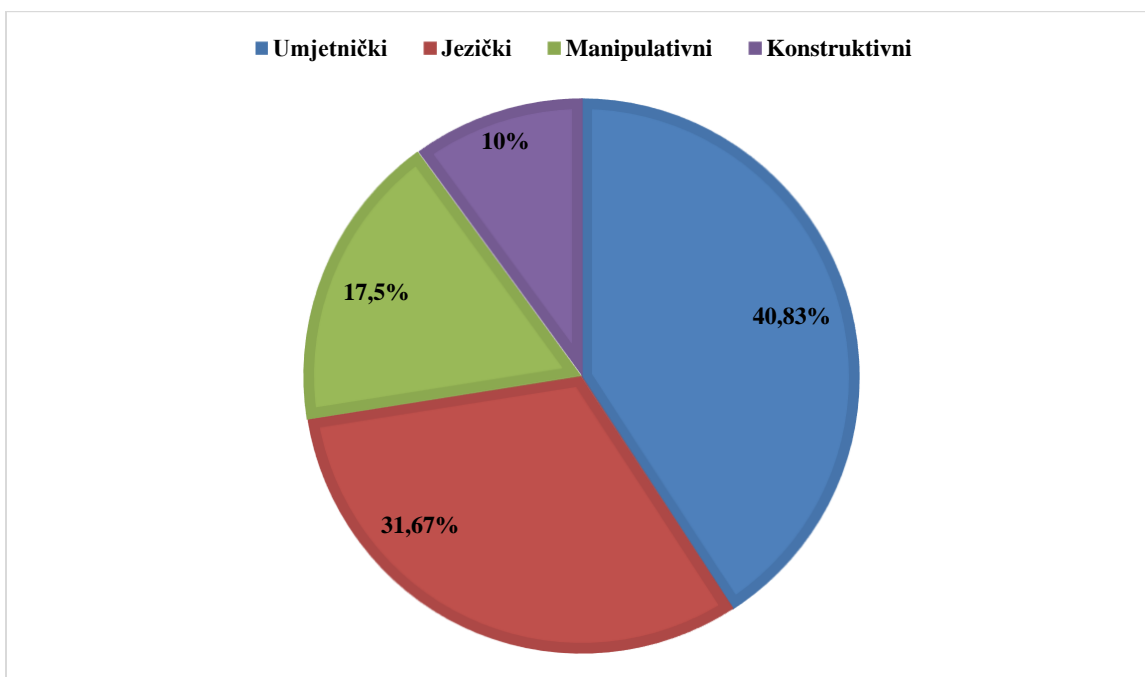
na temelju sličnih interesovanja udružuju i intenzivno angažuju u procesu usvajanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

- ✓ Za koji centar interesovanja se djeca najčešće opredjeljuju kada je u pitanju realizacija sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva?

Tabela 5

Odgovori	Broj vaspitača	%
Umjetnički	49	40,83
Jezički	38	31,67
Manipulativni	21	17,5
Konstruktivni	12	10

Grafikon 4

Dobijeni rezultati pokazuju da djeca najveće interesovanje pokazuju za umjetnički centar interesovanja. Poslije njega slijede sljedeći centri interesovanja: jezički, manipulativni i konstruktivni.

Mišljenja smo da bi sve aktivnosti koje se planiraju u centrima intresovanja trebale biti bazirane na dječijim interesovanjima i potrebama. Naime, predškolsko vaspitanje je formativni proces kojim se na uzrastima od rođenja djeteta do polaska u školu bude i aktualizuju njegovi

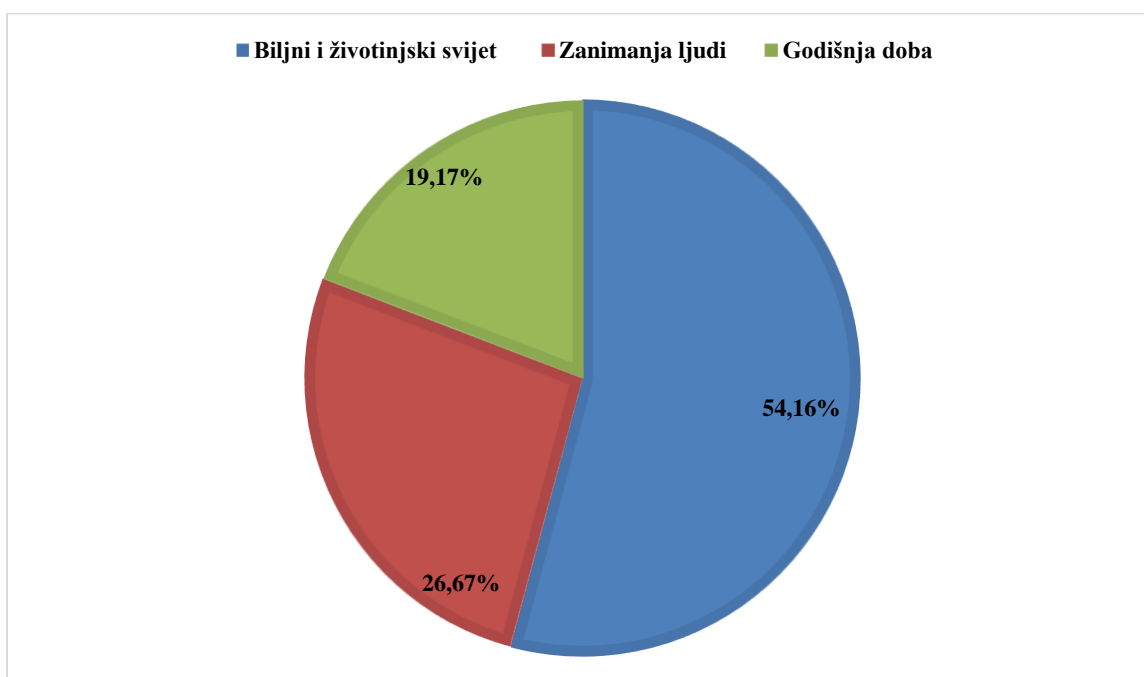
psihofizički potencijali, podstiču i usmjeravaju pozitivne tendencije koje se ispoljavaju tokom razvoja, zadovoljavaju dječije potrebe kao stalan izvor razvojnih mogućnosti i stvaraju uslovi za što bolje i uspješnije izražavanje ovih mogućnosti.

- ✓ Za koje sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva djeca pokazuju najveće interesovanje?

Tabela 6

Odgovori	Broj vaspitača	%
Biljni i životinjski svijet	65	54,16
Zanimanja ljudi	32	26,67
Godišnja doba	23	19,17

Grafikon 5

Na osnovu dobijenih rezultata, dolazimo do saznanja da djeca predškolskog uzrasta najveće interesovanje pokazuju za izučavanje biljnog i životinjskog svijeta. Biljni i životinjski svijet djeca mogu izučavati kroz sve centre interesovanja. Zanimljeve aktivnosti su i one koje se realizuju van radne sobe, a podrazumijevaju posjete botaničkoj bašti, zoološkom vrtu, kao i sađenje biljaka u dvorištu vrtića.

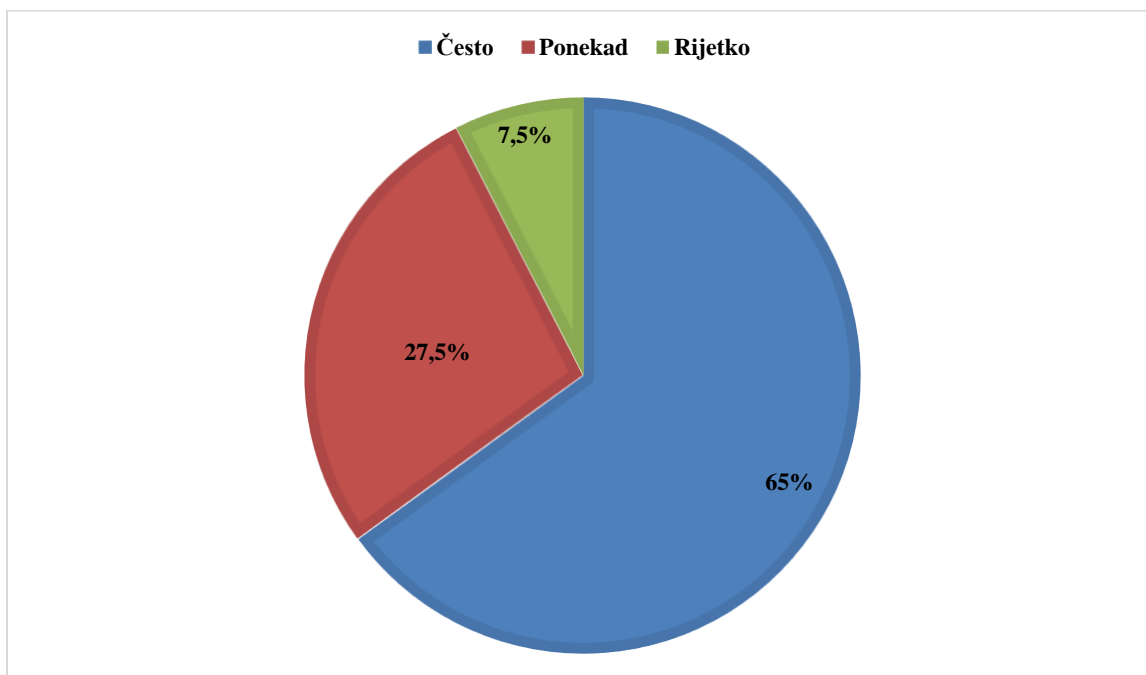
Vaspitači treba da pruže autonomiju djeci u procesu izbora aktivnosti u kojima će učestvovati. Takođe, neophodno je da se vaspitači dogovore sa djecom o aktivnostima koje će se realizovati, te da se u tom procesu uvažavaju dječije ideje.

- ✓ Da li pripremate materijale za realizaciju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

Tabela 7

Odgovori	Broj vaspitača	%
Često	78	65
Ponekad	33	27,5
Rijetko	9	7,5

Grafikon 6

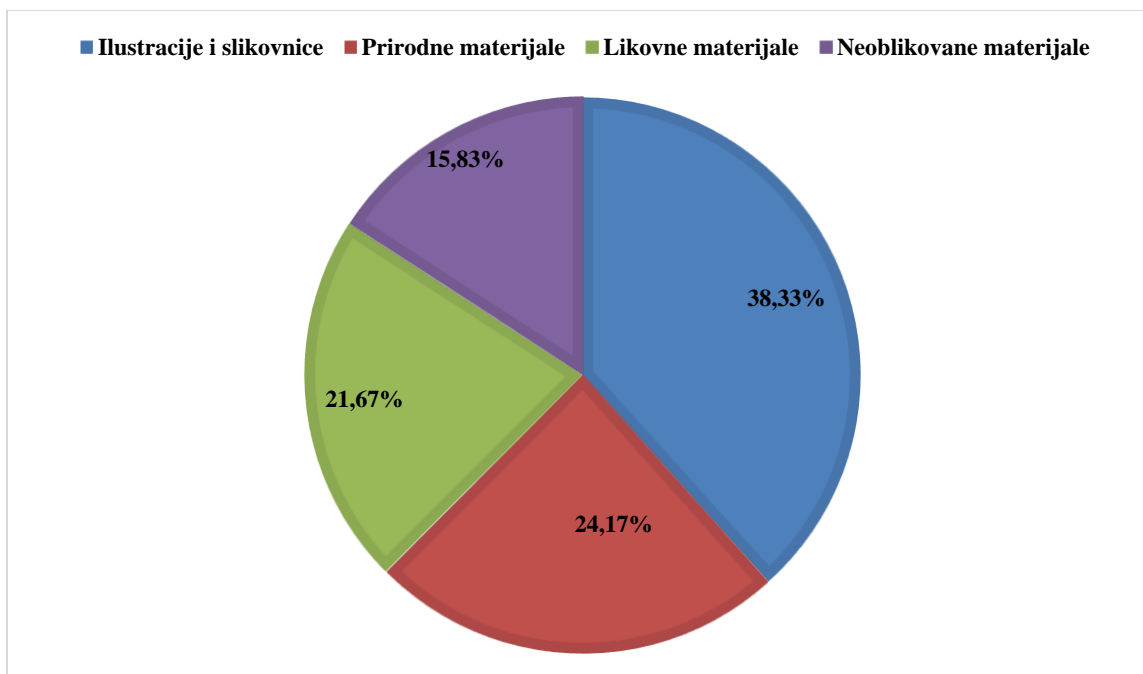
Vaspitači imaju značajnu ulogu u uređenju sredine za učenje. Sredina za učenje u vrtiću treba djetetu da pruži osjećaj pripadnosti. To podrazumijeva sticanje iskustava prilikom povezivanja sa drugima, osjećaj da ga drugi uvažavaju i da daje svoj doprinos drugima i zajednici u kojoj se nalazi. Rezultati našeg istraživanja pokazuju da većina vaspitača često priprema materijale za realizaciju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja.

- ✓ Koje materijale za rad u centrima interesovanja najčešće pripremate?

Tabela 8

Odgovori	Broj vaspitača	%
Ilustracije i slikovnice	46	38,33
Prirodne materijale	29	24,17
Likovne materijale	26	21,67
Neoblikovane materijale	19	15,83

Grafikon 7

Na osnovu dobijenih rezultata, može se konstatovati da vaspitači za centre interesovanja pripremaju sljedeće materijale: ilustracije i slikovnice, prirodne materijale, likovne materijale i neoblikovane materijale.

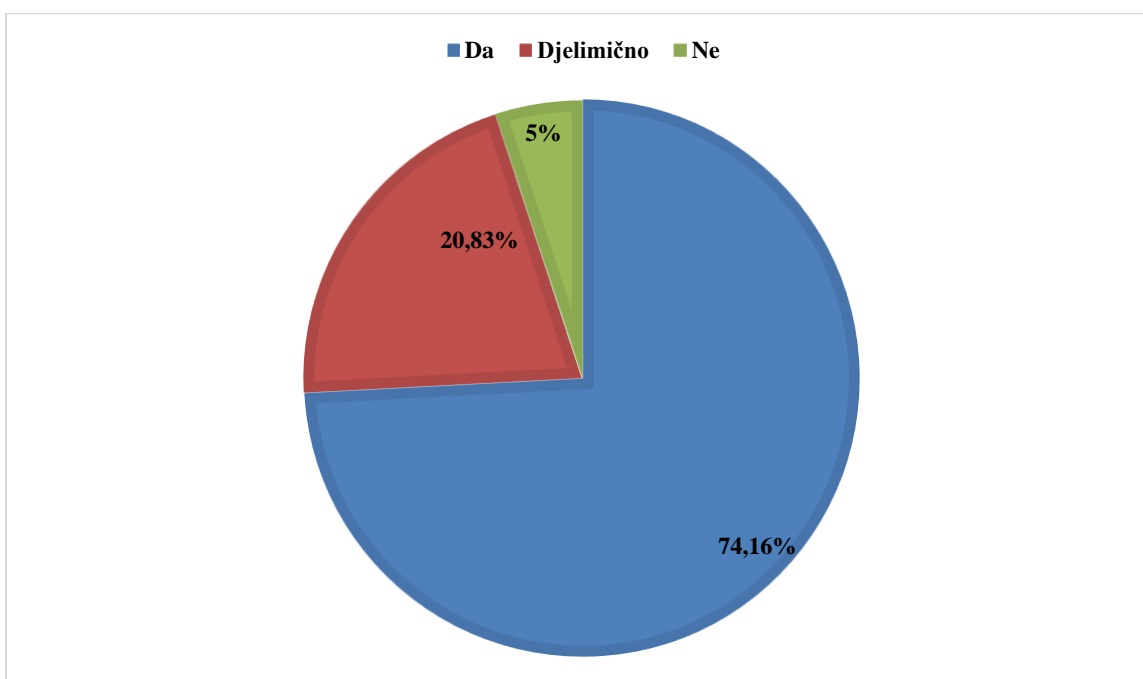
Materijalno/tehnička priprema podrazumijeva stvaranje optimalnih uslova za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja. To se, prije svega, odnosi na pripremanje nastavnih sredstava i pomagala, odnosno uređenje sredine za učenje. Veoma je malo materijala otvorenog tipa koji su na raspolaganju vaspitačima kako bi omogućili da u nastavnoj praksi djeca stiču znanja. Djelotvorni materijal koji su napravili vaspitači za centre interesovanja, proizilazi iz jedinstvenih interesa djece i njihovih razvojnih potreba (Rothschild & Daniels, 2002).

- ✓ Da li su djeca motivisana za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre intersovanja?

Tabela 9

Odgovori	Broj vaspitača	%
Da	89	74,16
Djelimično	25	20,83
Ne	6	5

Grafikon 8

Većina anketiranih vaspitača (74,16%) navodi da su djeca motivisana za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre intersovanja. Naime, problematika motivacije za učenje i razvoj, kao i mnoga druga fundamentalna pedagoška pitanja, razrješava se zavisno od pristupa vaspitanju (humanističkog ili funkcionalnog), shvatanja o ulozi vaspitača i od postavljenog cilja vaspitanja. Dok se humanistički pristup prvenstveno okreće ka onome što dijete potencijalno posjeduje, njegovim predispozicijama, interesovanjima da saznaje i razvija se, funkcionalni pristup se oslanja na spoljašnje podsticaje, odnosno nagrade i kazne (Kamenov, 2002). Unutrašnji motivi su naročito snažni jer su neposredno povezani sa emocijama –

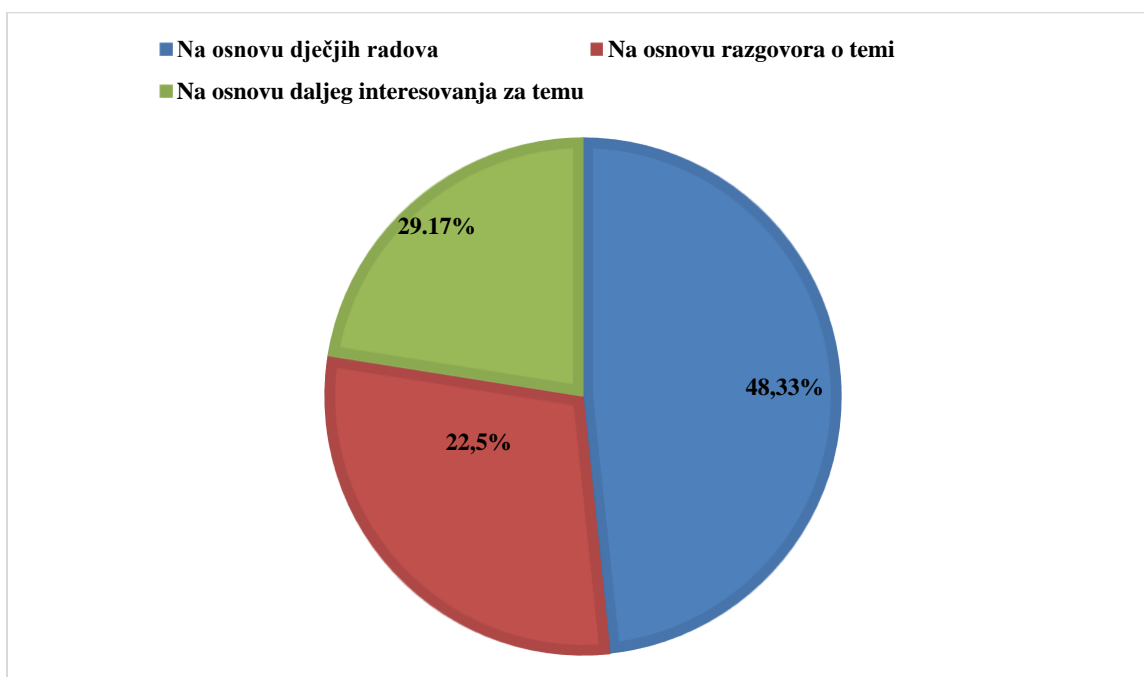
osnovnim pokretačima dječijeg ponašanja, na koje je, ukoliko je dijete mlađe, teže uticati isključivo racionalnim razlozima.

- ✓ Na osnovu čega utvrđujete da su djeca razumjela sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

Tabela 10

Odgovori	Broj vaspitača	%
Na osnovu dječijih radova	58	48,33
Na osnovu razgovora o temi	35	29,17
Na osnovu daljeg interesovanja za temu	27	22,5

Grafikon 9

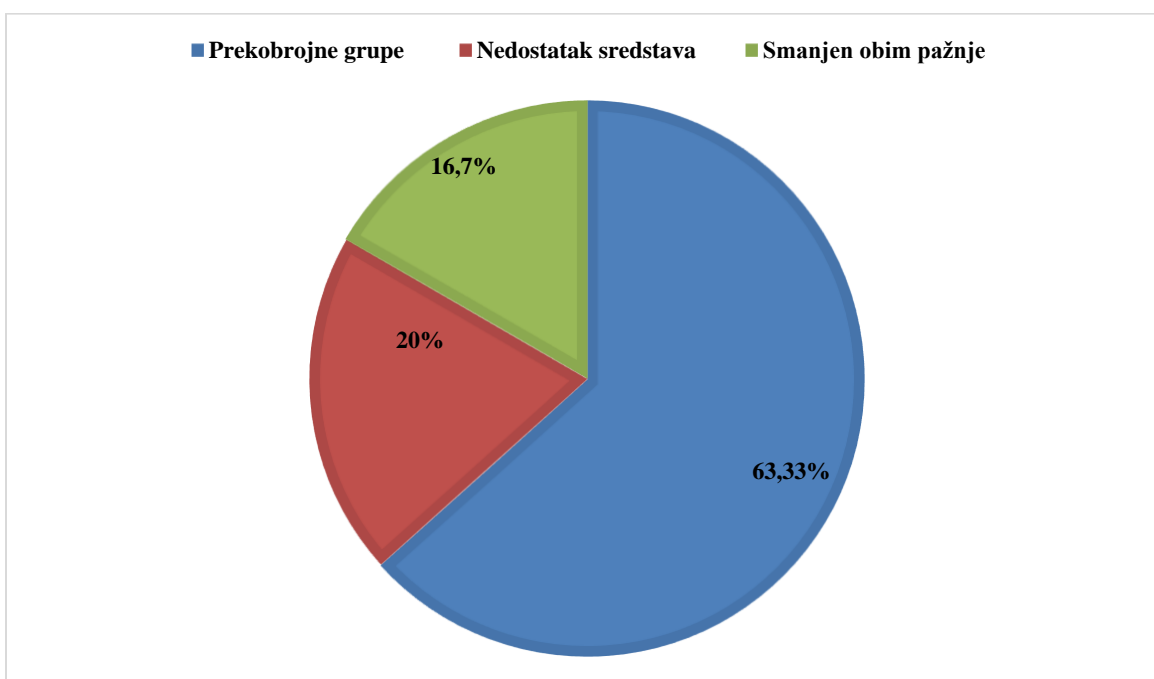
Rezultati pokazuju da je 48,33% vaspitača utvrdilo da su djeca razumjela sadržaje na osnovu njihovih gotovih radova. Ukupno 22,5% vaspitača utvrđuje stepen razumijevanja sadržaja postavljenjem pitanja, odnosno razgovorom o temi. Dječije interesovanje za dalje izučavanje sadržaja je pokazatelj da su djeca razumjela sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva.

- ✓ Na koje poteškoće nailazite prilikom pripremanja centara interesovanja za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva?

Tabela 11

Odgovori	Broj vaspitača	%
Prekobrojne grupe	76	63,33
Nedostatak sredstava	24	20
Smanjen obim pažnje	20	16,67

Grafikon 10

Poteškoće na koje vaspitači prilikom pripremanja centara interesovanja za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva nailaze su: prekobrojne grupe, nedostatak sredstava i smanjen obim pažnje u manjoj mjeri. Naime, prekobrojne grupe onemogućavaju efikasno izvođenje aktivnosti jer se vrlo često dešava da vaspitači u ovakvim slučajevima ne mogu primjenjivati individualni pristup. U vaspitno-obrazovnom procesu koji prepoznaje individualne osobnosti djece, svako dijete je individua za sebe sa svojim obrascem razvoja, sa individualnim sposobnostima i sklonostima za određene aktivnosti, kao i sa različitim porodičnim nasljeđem.

Jedan od osnovnih preduslova za kvalitet vaspitno-obrazovnog procesa jeste raznovrsnost didaktičkih materijala i sredstava. Dijete stiće praktična saznanja samo u onoj sredini koja je u dovoljnoj mjeri stimulativna.

2.2. Rezultati dobijeni ček listom

Da bismo došli do podataka o stepenu razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja, u dogovoru sa vaspitačima smo realizovali aktivnosti po centrima interesovanja. Priprema za aktivnost nalazi se u prilogu 3. Tokom izvođenja aktivnosti, posmatrana je aktivnost djece starije uzrasne grupe. U tabeli 13 prikazani su rezultati koje smo dobili na osnovu praćenja i posmatranja dječijih aktivnosti.

Tabela 12 Rezultati ček liste

INDIKATOR	DA	DJELIMIČNO	NE
1. Djeca su motivisana za učenje	85,71%	14,28%	/
2. Djeca su aktivno angažovana	92,86%	7,14	/
3. Djeca imaju mogućnost izbora aktivnosti	100%	/	/
4. Djeca ispoljavaju radoznalost za učenje	89,28%	10,72%	/
5. Aktivnosti u centrima su raznovrsne	100%	/	/
6. Aktivnosti u centrima su zanimljive	82,14	17,86%	/
7. Djeca putem istraživanja dolaze do saznanja	67,86%	32,14%	/
8. Djeca postavljaju pitanja o temi	57,14%	42,86%	/
9. Materijali za rad su raznovrsni	100%	/	/
10. Vaspitač kreira prostor po centrima interesovanja, koji su vizuelno označeni	100%	/	/

Tokom posmatranja vaspitno-obrazovnih aktivnosti u centrima interesovanja, percipirano je da je većina djeca motivisana za učenje. Primijetili smo da su djeca najviše bila zainteresovana za senzorni centar interesovanja, u kojem smo kao materijal u radu koristili brašno. Na temelju posmatranja aktivnosti u senzornom centru, dolazi se do saznanja da je ovo prva prilika da djeca imaju mogućnost da na podlozi brašna prave leptira.

U svim centrima interesovanja djeca su bila maksimalno angažovana. Vaspitač je djeci pružao priliku za sticanje raznolikih iskustava i korišćenje materijala, omogućavajući njihovu interakciju sa neposrednim okruženjem. Djeca najbolje uče kada nešto rade. Potrebno im je da shvate kako stvari funkcionišu i da to isprobaju kroz pokušaje i greške.

Sva djeca su imala mogućnost izbora centra interesovanja u okviru kojeg će usvajati sadržaje. Biranjem aktivnosti, materijala, djeci pomaže da na siguran i organizovan način uvježbaju proces donošenja odluka. Ona uče preuzimati odgovornost u odnosu na vlastiti izbor i shvataju posljedice svojih postupaka.

Aktivnosti u centrima interesovanja su bile raznovrsne, da su djeca mogla čak da upražnjavaju tri aktivnosti u okviru jednog centra. Dječija pažnja tokom aktivnosti je bila trajna, pa su intenzivno radila na ostvarivanju zadataka.

Realizovane aktivnosti podstakle su djecu na istraživanje, pa su postavljala pitanja vezana za život leptira. Vaspitač je djeci odgovarao na pitanja, a zatim im postavljao pitanja otvorenog tipa, kako bi im pomogao da istražuju i proširuju svoja znanja. Mišljenja smo da na pitanja otvorenog tipa ne postoji samo jedan ispravan odgovor. Njima se tako omogućava uvid u proces razmišljanja djeteta. U procesu postavljanja/odgovaranja na pitanja unapređuju se i umijeća djeteta koja se odnose na zaključivanje i upotrebu govora. Evidentno je da su aktivnosti u centrima izazvale dječiju radoznalost i želju za ispitivanjem. Djeca su od vaspitača zatražila dječije enciklopedije, u cilju proširivanja znanja o leptirima.

Materijali za rad su bili raznovrsni. Primijećeno je da vaspitač pažljivo opservira interakciju djece sa materijalima. Opserviranjem će steći uvid u kojim se aktivnostima nadograđuju posebna interesovanja djece, posebne obrazovne potrebe (djetetu sa oštećenjem vida bilo je potrebno da se proces učenja potkrijepi taktilnim iskustvom).

ZAKLJUČAK

U centrima interesovanja djeca uče kroz igru. Rad u njima omogućava ne samo sticanje pozitivnih akademskih postignuća već i socijalne kompetentnosti. U ovako organizovanom radu djeca svakodnevno stiču nove komunikacije sa drugim ljudima, kao i uče brojne načine prevazilaženja konfliktnih situacija različitih interesa (Milić, 2016). U centrima interesovanja djeca imaju mogućnosti da na efikasan način usvajaju sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva. Djeci predškolskog uzrasta treba omogućiti da zadovolje svoju prirodnu radoznalost za eksperimentisanjem i istraživanjem. Upravo u takvim istraživačkim igrama, predškolsko dijete je u potpunosti angažovano, što je dragocjeno za njegov razvoj. Centri interesovanja omogućavaju djetetu da upoznaje svijet odraslih. Putem ovih aktivnosti, ona uče kako da se snalaze u novim situacijama, kako da riješe problem. Aktivnosti u okviru centara interesovanja kod djece razvijaju dosjetljivost, oštromnost, kao i sposobnost donošenja odluka. Iako je vaspitno-obrazovna djelatnost, prije svega planski i sistematski rad, u toku njenog izvođenja mora se uzeti u obzir često nepredvidljivo lično iskustvo djeteta, iznenadni značajni događaji, kao i drugi spontani povodi za pojedine aktivnosti.

Dobijeni rezultati pokazuju sljedeće:

- ✓ Djeca radom u centrima interesovanja ispoljavaju motivaciju i angažovanost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- ✓ U okviru centara interesovanja realizuju raznovrsne aktivnosti u funkciji podsticanja razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kod djece predškolskog uzrasta.
- ✓ Radom u centrima interesovanja podstiče se dječija radoznalost za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.
- ✓ Vaspitači imaju pozitivne iskustvene stavove prema realizaciji raznovrsnih aktivnosti u centrima interesovanja za podsticanje razumijevanja sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

U skladu sa navednim, možemo potvrditi sporedne hipoteze, a time i glavnu hipotezu, kojom se pretpostavilo da rad u centrima interesovanja predstavlja podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva.

Vaspitno-obrazovni rad koji se planira po centrima interesovanja ima za cilj da se zadaci prilagode uzrasnim karakteristikama djece, kao i primjena odgovarajućih oblika i metodskih strategija, a posebno kreiranje različitih igrovnih aktivnosti i sadržaja putem kojih se operacionalizuju programski ciljevi.

Sadržaji iz oblasti Upoznavanja prirode i društva mogu se realizovati i van radne sobe. Naime, spoljašnja sredina je uzbudljivo mjesto u kome djeca mogu da uče. Pod pojmom spoljašnja sredina misli se ne samo na prostor za igru već i na parkove, susjedstvo, okolna jezera ili baste. Djeca pokazuju prirodnu radoznalost i entuzijizam kada se igraju napolju. U prostoru koji nije okružen sa četiri zida, stvari se uvijek mijenjaju. Posmatranje ptica kada napuštaju gnijezda, talasanje trave, mirisanje vazduha nakon kiše, posmatranje sezonskih promjena ili topljenje snijega – jesu nova iskustva koja nudi spoljašnja sredina.

LITERATURA

1. Bautista, A., Habib, M., Eng. A., & Bull, R. (2019). Purposeful play during learning centre time: From curriculum to practice, *Journal of Curriculum Studies*, 51(5), 715-736.
2. Bojović, D. (2014). *Od pitanja do saznanja*, Centar za primijenjenu psihologiju, Beograd
3. Bottini, M., & Grossman, S. (2005). Center-based teaching and children's learning: The effects of learning centers on young children's growth and development, *Childhood Education*, 81(5), 274-277.
4. Budisavljević, T. (2015). *Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum*, Dijete, vrtić, obitelj, Zagreb
5. Gullo, D. F., & Hughes, K. (2011). Reclaiming kindergarten: Part 1: Questions about theory and practice, *Early Childhood Education Journal*, 38(5), 323-328.
6. Hansen, A. i dr. (2001). *Kreiranje vaspitno-obrazovnog procesa u kojem dijete ima centralnu ulogu, uzrast od 3 do 5 godina*, Pedagoški centar Crne Gore, Podgorica
7. Hoskins, K., & Smedley, S. (2019). Protecting and extending Froebelian principles in practice: Exploring the importance of learning through play. *Journal of Early Childhood Research*, 17(2), 73–87.
8. Ilić, M. (2010). *Porodična pedagogija*, Filozofski fakultet, Banja Luka
9. Erman, E. (2017). *100 Montesori aktivnosti*, Publik praktikum, Beograd
10. Kamenov, E. (2002). *Predškolska pedagogija*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
11. Kamenov, E. (1997). *Model Osnova programa vaspitno-obrazovnog rada sa predškolskom decom*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
12. Kamenov, E. (2008). *Vaspitanje predškolske dece*, Zavod za udžbenike, Beograd
13. Kinzer, C., Gerhardt, K. & Coca, N. (2016). Building a case for blocks as kindergarten mathematics learning tools. *Early Childhood Education Journal*, 44(4), 389-402.
14. McLennan, D. P. (2011). Meeting standards in the changing landscape of today's kindergarten. *Young Children*, 66(4), 106-111.
15. Milić, S. (2016). *Individualizovani pristup vaspitno-obrazovnom procesu*, Mpromo, Nikšić

16. Pavličević, S. M. i Tomić, I. Z. (2013). Mogućnosti primene mentalnih mapa u tematskom planiranju vaspitno-obrazovnog rada. *Sinteze*, 3 (1), 5-22.
17. Polić, M. (2001). *Čovjek – odgoj – svijet*, Radionica Polić, Zagreb
18. Previšić, V. (2007). *Kurikulum: teorije-metodologija, sadržaj, struktura*, Zavod za pedagogiju, Zagreb
19. Pyle, A, & Danniels, E. (2017). A continuum of play-based learning: The role of the teacher in play-based pedagogy and the fear of hijacking play. *Early Education and Development*, 28 (3), 274-289.
20. Pyle, A., & DeLuca, C. (2013). Assessment in the kindergarten classroom: An empirical study of teachers' assessment approaches. *Early Childhood Education Journal*, 41 (5), 373-380.
21. Pyle, A., Prioletta, J., & Poliszczuk, D. (2018). The play-literacy interface in full-day kindergarten classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 46(1), 117-127.
22. Radonjić, S. (2010). *Nastava poznavanja prirode i ekologije*, AP print, Podgorica
23. Reifel, S. (2011). Observation and early childhood teaching evolving fundamentals. *Young Children*, 66 (2), 62-65.
24. Scharer, J. H. (2017). Supporting young Children's learning in a dramatic play environment. *Journal of Childhood Studies*, 42(3), 62-69.
25. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječijih stopa*, Profil, Zagreb
26. Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum*, Mali profesor, Zagreb
27. Slunjski, E. (2008). *Dječiji vrtić: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*, Spektar media, Zagreb
28. Sučević, V., Sakač, M., Bulatović, A. (2013). Kurikulum u funkciji kvalitetnog osnovnog obrazovanja – otvaranje prostora za autonomiju škola. *Metodički obzori* 8 (1), 15-28.
29. Verdonik, M. (2015). *Slikovnica – prva knjiga djeteta*, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
30. Vučinić, V. (1986). *Predškolska pedagogija*, Svjetlost, Sarajevo

Prilog 1

Anketni upitnik

Poštovani vaspitači,

U toku je istraživanje na temu: „Rad u centrima interesovanja kao podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti upoznavanja prirode i društva”. Dobijeni rezultati koristiće se za potrebu izrade master rada. Molimo da iskrenim odgovorima date doprinos ovom istraživanju.

Unaprijed hvala!

1. Da li sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva realizujete po centrima interesovanja?
 - a) Da
 - b) Ne

2. Koliko često aktivnosti iz Upoznavanja prirode i društva realizujete kroz centre interesovanja?
 - a) Često
 - b) Ponekad
 - c) Rijetko

3. Zbog čega je značajno aktivnosti iz Upoznavanja prirode i društva realizovati kroz centre interesovanja?

4. Za koji centar interesovanja se djeca najčešće opredjeljuju kada je u pitanju realizacija sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva?

5. Za koje sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva djeca pokazuju najveće interesovanje?

6. Da li pripremate materijale za realizaciju sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

- a) Često
- b) Ponekad
- c) Rijetko

7. Koje materijale za rad u centrima interesovanja najčešće pripremate?

8. Da li su djeca motivisana za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

- a) Da
- b) Djelimično
- c) Ne

9. Na osnovu čega utvrđujete da su djeca razumjela sadržaje oblasti Upoznavanja prirode i društva kroz centre interesovanja?

10. Na koje poteškoće nailazite prilikom pripremanja centara interesovanja za razumijevanje sadržaja oblasti Upoznavanja prirode i društva?

Prilog 2

Poštovani vaspitači,

Ova ček lista se odnosi na temu: „Rad u centrima interesovanja kao podsticaj u razumijevanju sadržaja oblasti upoznavanja prirode i društva”. Vaš pristanak za posmatranje će nam pomoći u istraživanju u okviru izrade master rada na istu temu, pa vas molimo da sa najvećom slobodom realizujete svoje aktivnosti, s obzirom da je samo bilježenje zapaženog anonimno.

Hvala unaprijed na saradnji!

Ček lista

INDIKATOR	DA	DJELIMIČNO	NE
1. Djeca su motivisana za učenje			
2. Djeca su aktivno angažovana			
3. Djeca imaju mogućnost izbora aktivnosti			
4. Djeca ispoljavaju radoznalost za učenje			
5. Aktivnosti u centrima su raznovrsne			
6. Aktivnosti u centrima su zanimljive			
7. Djeca putem istraživanja dolaze do saznanja			
8. Djeca postavljaju pitanja o temi			
9. Materijali za rad su raznovrsni			
10. Vaspitač kreira prostor po centrima interesovanja koji su vizuelno označeni			

Prilog 3
Pisana priprema

Ustanova:	JPU „Dragan Kovačević“
Vaspitna jedinica:	„Sunce“
Vaspitna grupa:	Starija vaspitna grupa
Broj djece	25

Datum realizacije aktivnosti:	/
Mjesto realizacije aktivnosti:	Radna soba
Trajanje aktivnosti:	9:15-10.00h

Oblici rada:	Frontalni oblik rada, individualni oblik rada, grupni oblik rada i rad u paru
Metode rada:	Ilustrativno-demonstrativna metoda, metoda pričanja, metoda razgovora, metoda praktičnog rada i metoda igre
Didaktička sredstva i materijali:	Lutke na štapu, slike, cvijet kreiran od kartona, modeli leptira, papir u boji, ljepilo, krompir, tempere, slagalica, djelovi za kreiranje gusjenice, podloga sa brašnom, plastelin, tkanina, karton, kao i ostala pomoćna sredstva
Centri interesovanja:	Umjetnički centar interesovanja, matematički centar interesovanja, jezički centar interesovanja i senzorni centar interesovanja

	Cilj: Podsticanje razvijanja znanja o osnovnim karakteristikama leptira kao insekta
--	--

	<p>Ishod: Usvajanje znanja o leptiru kao insektu</p> <p>Cilj interesovanja za umjetnički centar interesovanja: Razvoj fine motorike, koordinacije oko-ruka, razvoj preciznosti i kreativnosti.</p> <p>Ishod interesovanja za umjetnički centar interesovanja: Djeca će imati mogućnost da razviju svoju maštu i kreativnost i da nauče nešto više o leptiru kao insektu.</p> <p>Cilj interesovanja za matematički centar interesovanja: Podsticanje razvijanja početnih matematičkih pojmova.</p> <p>Ishod interesovanja za matematički centar interesovanja: Djeca će kroz aktivnosti vezane za leptira usvajati pojedine matematičke pojmove.</p> <p>Cilj interesovanja za jezički centar interesovanja: Podsticanje razvijanja govornog stvaralaštva, podsticanje djece na međusobne dijaloge.</p> <p>Ishod interesovanja za jezički centar interesovanja: Dijete će u razgovoru i aktivnostima sa svojim vršnjacima bogatiti svoj rječnik i govorno stvaralaštvo.</p> <p>Cilj interesovanja za senzorni centar interesovanja: Podsticanje razvijanja fine motorike i taktilne</p>
--	---

	<p>percepcije.</p> <p>Ishod interesovanja za senzorni centar interesovanja:</p> <p>Djeca će imati priliku da kroz aktivnosti razviju finu motoriku i nauče nešto više o leptirima.</p>
--	---

Obrazovni zadaci:	Podsticanje sticanja znanja o leptirima
Funkcionalni zadaci:	Podsticanje razvijanja fine motorike, koordinacije oko-ruka, radoznalosti, socijalnih odnosa, bogaćenje rječnika
Vaspitni zadaci:	Buđenje pozitivnih emocija i vedre atmosfere u vaspitnoj grupi prilikom realizacije vaspitno-obrazovnih aktivnosti

Korelacija sa metodikama:	Metodika usvajanja početnih matematičkih pojmova, Metodika likovnog vaspitanja, Metodika fizičkog vaspitanja i Metodika razvoja govora
----------------------------------	--

TOK AKTIVNOSTI

1.Prva faza (Uvodni dio):	<p>U ovom dijelu aktivnosti izvodimo igrokaz pod nazivom „Dva leptira i cvijet“. Za ovu priliku koristimo lutke na štapu.</p> <p>Igrokaz „Dva leptira i cvijet“</p> <p>Prvi leptir: Ovdje trči puno leptira, ja u ovom gradu nemam mira.</p> <p>Drugi leptir: Da, nažalost, istina je to!</p> <p>Prvi leptir: Ovi ljudi stvarno me plaše, a i onaj leptir čudno krilima maše.</p>
----------------------------------	---

	<p>Drugi leptir: Baš je malen ovaj svjetić. Pogledaj, tamo je tužan cvjetić.</p> <p>Prvi leptir: Idemo ga utješiti i plača riješiti!</p> <p>Drugi leptir: (govori cvijetu): Što te muči?</p> <p>Cvijet: Što me muči? Muči me što ne mogu da saznam kako ste nastali vi leptirići. Trudio sam se da saznam, ali mi baš i ne ide. Da li mi možete pomoći?</p> <p>Prvi leptir: Naravno, pravi drugari uvijek pomažu jedni drugima. Hajde da pitamo djecu da li ona žele da saznaju kako smo nastali mi leptirići.</p> <p>Drugi leptir: Hajde da čujemo!</p> <p>Kazujemo djeci kroz stihove kako je nastao leptir. Objasnićemo djeci da se leptiri slično razmnožavaju kao što se razmnožavaju pčele – leptir polaže svoja jaja na lišće i iz njih se izlegu gusjenice, jedu lišće i rastu.</p> <p>Demonstriramo sliku leptira i postavljamo pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šta je prikazano na slici? • Gdje se leptiri nalaze? • Kako izgledaju leptiri? • Gdje oni vole da slijeću? <p>Sa djecom nastavljamo da razgovaramo o slici, shodno njihovim interesovanjima.</p>
<p>2. Druga faza (Glavni dio):</p>	<p>U ovom dijelu rada djeca će se podijeliti po centrima svojih interesovanja. Djeca će dobiti objašnjenja i pomoć u okviru rada po centrima interesovanja.</p>

<p>3. Treća faza (Završni dio):</p>	<p>U završnom dijelu aktivnosti igramo pokretnu igru „<i>Lete, lete leptirići</i>”. Tok igre: Vaspitač kazuje: „<i>Lete, lete leptiri</i>”, a djeca oponašaju let leptira. Vaspitač kazuje da leptiri slijeću na cvijet, a djeca treba da dođu kod velikog cvijeta, koji je prethodno postavljen na tepih, a kreiran od kartona. Igra traje dok traje dječje interesovanje.</p>
<p>Centri interesovanja:</p>	<p>Umjetnički centar interesovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Djeca će dobiti modele leptira. Njihov zadatak biće da krila leptira ukrašavaju papirom u boji; • Djeca će otiskivati leptira (šablon krompira); • Djeca će dobiti model leptira, čija će krila ukrašavati otiskivanjem, upotrebom tempera. <p>Matematički centar interesovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Djeca će spajanjem djelova dobiti gusjenicu; • Djeca će dobiti slagalicu leptira; • Djeca će imati zadatak da nađu parove leptira i cvjetova iste boje. Djeci dajemo cvjetove i leptire od papira. Kažemo djeci da zalijepe leptira na određeni cvijet. <p>Senzorni centar interesovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Djeca će na podlozi od brašna crtati leptira; • Djeca će od plastelina oblikovati

	<p>leptira;</p> <ul style="list-style-type: none">• Postavimo dosta tkanine raznih boja, izrezane u manje komade. Dajemo djeci da tkaninu lijepe na papir i na taj način prave leptira. <p>Jezički centar interesovanja</p> <ul style="list-style-type: none">• Djeca će dobiti slike leptira i kojima će međusobno razgovarati;• Djeca će međusobno razgovarati o tome kako izgleda leptir, gdje su ga vidjeli i slično;• Djeca će stvarati priču po slikama.
--	---